
**OPERATIVNI PLAN RAZVOJA
CIKLOTURIZMA LIČKO-SENJSKE
ŽUPANIJE**

2017.-2020.

Naručitelj: Ličko-senjska županija
Izvođač: Razvojna agencija Ličko-senjske županije – LIRA

S A D R Ž A J

	Str.
Operativni plan razvoja cikloturizma Ličko-senjske županije	1
1. UVOD	3
1.1. Metodologija izrade Operativnog plana	3
1.2. Pravni okvir	3
➤ Strategija EUROPA 2020 Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast	3
➤ Europska mreža biciklističkih ruta EUROVELO	4
➤ Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine	5
➤ Strateški marketinški plan hrvatskog turizma za razdoblje 2014. – 2020	6
➤ Županijska razvojna strategija Ličko-senjske županije	6
➤ Akcijski plan razvoja cikloturizma RH	6
➤ Pravilnici Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture vezano za cikloturističku infrastrukturu	8
○ Pravilnik o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta	8
○ Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi	8
2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA CIKLOTURIZMA NA PODRUČJU LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE	9
2.1. Pregled postojećih biciklističkih ruta i cikloturističke ponude u Ličko-senjskoj županiji	10
2.2. EUROVELO 8 u kontekstu Ličko-senjske županije	16
2.3. Pokazatelji razvoja u turizmu	17
2.4. Resursna osnova Ličko-senjske županije	21
2.5. Glavni dionici razvoja cikloturizma	23
2.6. Trendovi na svjetskom tržištu cikloturizma-potencijal cikloturizma	25
3. STANDARDI ZA RAZVOJ CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE	27
3.1. Tehnički propisi i standardi	28
3.2. Bike & bad smještaj	28
3.3. Kriteriji kvalitete i razvoj EuroVelo ruta	29
4. SWOT ANALIZA	30
5. VIZIJA I CILJEVI RAZVOJA CUKLOTURIZMA U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJI	32
5.1. Ciljevi razvoja cikloturizma do 2020.g	33
6. RAZVOJNI PROJEKTI	35
6.1. Projekti po prioritetima 2017.-2020.	36
6.2. Provedba operativnog plana	38
6.3. Mogućnosti financiranja	39
7. ZAKLJUČAK	41
Prilog 1. Popis tablica, slika i grafova	42
Prilog 2. Izvori	43
Prilog 3. Baza projekata	45
Prilog 4. Eurovelo 8 – KARTA - Mediteranska ruta-prvi draft	45

1. UVOD

Osnovu Operativnog plana razvoja cikloturizma u Ličko-senjskoj županiji čine najvažniji dokumenti vezani za cikloturizam kako na europskoj tako i na hrvatskoj razini. Pravni okvir i dokumenti na razini Europske unije od izuzetne su važnosti, prvenstveno radi usklađivanja s Europskom praksom i mogućnošću kandidiranja projekata vezanih za cikloturizam na razne fondove EU, a na razini RH radi uklapanja u strateski okvir.

1.1. METODOLOGIJA IZRADE OP-A

U izradi ovog Plana primijenjena je znanstvena metodologija koja podrazumijeva prikupljanje i analizu podataka iz primarnih i sekundarnih izvora. Provedena je analiza domaće i strane stručne i znanstvene literature kao i važećeg pravnog okvira na europskoj razini i na razini RH.

Prikupljeni su podaci o broju posjetitelja i ostvarenim noćenjima kao i iskorištenosti kapaciteta po pojedinim područjima obuhvaćenim Planom. U tu su svrhu prikupljani podaci od Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, turističkih zajednica i drugih relevantnih izvora.

Osim istraživanja sekundarnih podataka, održane su radionice i sastanci sa relevantnim dionicima odnosno interesnim skupinama koje je uključivalo utvrđivanje stavova ključnih dionika i ispitivanje njihovih mišljenja.

Radionicama su prisustvovali ključni dionici, predstavnici turističke zajednice Ličko-senjske županije kao i predstavnici TZ-a gradova i općina s područja Županije, Županijska uprava za ceste LSŽ, Hrvatske ceste d.o.o, HGK - ŽK Otočac, Biciklistički klub Barkan Otočac, Hrvatske šume d.o.o, Uprava šuma Podružnica Gospić.

Mišljenja i stavovi lokalnih dionika o predmetnoj problematci istraženi su metodom ispitivanja.

1.2. PRAVNI OKVIR

➤ **Strategija EUROPA 2020 Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast**

Strategija Europa 2020 je najvažniji strateški planski dokument EU, tj. desetogodišnja strategija za rast i radna mjesta Europske unije pokrenuta 2010. godine. Njezin cilj je rješavanje nedostataka postojećeg modela rasta i stvaranje uvjeta za pametan, održiv i uključiv rast. Navedena strategija identificira pet glavnih ciljeva za EU do kraja 2020. godine. To su zapošljavanje, istraživanje i razvoj, klimatske promjene/energija, obrazovanje, socijalna uključenost i smanjenje siromaštva. Sedam tzv. „vodećih inicijativa“ podupiru ciljeve strategije. Njima se pruža okvir kojim EU i nacionalna tijela zajednički jačaju napore u područjima kojima se podupiru prioriteti strategije Europa 2020 kao što su inovacije, digitalno gospodarstvo, zapošljavanje, mlađi, industrijska politika, siromaštvo i učinkovitost resursa.

➤ **Europska mreža biciklističkih ruta EUROVELO**

Za razdoblje 2012.-2020. g. Europska biciklistička federacija izradila je Strategiju razvoja cikloturizma za područje EU te u njoj navela glavne ciljeve razvoja:

- Poticanje ekonomskog rasta i otvaranje novih radnih mesta;
- Smanjenje negativnih učinaka prijevoza i turizma na okoliš;
- Poticanje regionalnog razvoja i razvoja ruralnih krajeva;
- Podizanje teritorijalne kohezije i međusobnog razumijevanja među europskim regijama;
- Poboljšanje zdravstvenog stanja građana Europske unije kroz poticanje zdravog načina života;
- Međusobno dijeljenje biciklističkih iskustava s ciljem poticanja razvoja kvalitetnih biciklističkih ruta.

Razvoj cikloturizma u Europskoj uniji na visokoj je razini što potvrđuje razvoj projekta Europske federacije biciklista, kojeg razvija zajedno sa nacionalnim i regionalnim partnerima diljem EU, naziva - EuroVelo.

EuroVelo je mreža europskih biciklističkih staza za razvoj dvanaest dugih biciklističkih staza koje presijecaju čitav europski kontinent.

EuroVelo staze namijenjene su cikloturizmu diljem kontinenta, iako se često koriste i lokalno. Staze su napravljene od postojećih biciklističkih putova, staza i cesta zajedno s predloženim i planiranim biciklističkim stazama potrebnima da se sve međusobno povežu. Sve su staze nedovršene, ali ipak u različitim fazama izgradnje.

Strateški dokumenti ističu važnost realizacije za četiri EuroVelo pravca koja prolaze kroz Hrvatsku (<http://www.eurovelo.com.en/eurovelos>):

- ⊕ EuroVelo 6 Atlantik - Crno more / u Hrvatskoj Dunavska ruta (granica Mađarske – Batina – Osijek – Vukovar – Ilok – granica Srbije);
- ⊕ EuroVelo 8 Mediteranska ruta / u Hrvatskoj Jadranska ruta (granica Slovenije – Umag – Pula – Rijeka – Zadar – Šibenik – Split – Dubrovnik – granica Crne Gore);
- ⊕ EuroVelo 9 Baltik – Jadran (granica Slovenije – Umag – Poreč – Rovinj - Pula)
- ⊕ EuroVelo 13 Ruta željezne zavjese / u Hrvatskoj Dravska ruta (granica Slovenije – Varaždin – Hlebine – Donji Miholjac – granica Mađarske).

Slika 1. Europska mreža biciklističkih ruta EUROVELO

Izvor: <http://www.eurovelo.com.en/eurovelos>

➤ **Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine**

Polazeći od načela partnerstva, institucionalnog dereguliranja, ekološki odgovornog razvoja, principa „više od sunca i mora”, turizma na cijelom prostoru, autentičnosti i kreativnosti, hotelijerstva kao ključnog pokretača investicijskog ciklusa, inoviranog tržišnog nastupa, proizvodnje za turizam te kulture kvalitete, Strategijom razvoja turizma utvrđen je i strateški cilj: „Povećanje atraktivnosti i konkurentnosti turizma Republike Hrvatske, što će rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po kriteriju konkurentnosti.“

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine identificira cikloturizam kao jedan od turističkih proizvoda s najvećim potencijalom rasta i razvoja. To je specifična vrsta turizma kod kojeg je moguće putovanje biciklom definirati kao glavnu turističku aktivnost, ali često uključuje i turiste kojima je uporaba bicikla samo dodatna aktivnost. U potonjem se slučaju vožnja biciklom turista i vožnja biciklom lokalnog stanovništva potiče zbog rasterećenja infrastrukture, ali i cijelog niza drugih razloga, od ekoloških do zdravstvenih.

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine daje okvir i za turistički razvoj Ličko-senjske županije. U osnovi se svodi na povećanje kvalitete usluga svih dionika turističke destinacije, što će omogućiti poboljšanje turističke ponude, samim time povećanje potrošnje po turistu, i u konačnici produljenje turističke sezone.

➤ **Strateški marketinški plan hrvatskog turizma za razdoblje 2014. – 2020. godine**

Strateški marketinški plan hrvatskog turizma za razdoblje 2014. – 2020. godine kreiran je s ciljem pomoći u ostvarenju većeg prihoda i unapređenja razvoja hrvatskog turizma i Hrvatske.

Marketinška vizija bazira se na aktualnoj situaciji u turizmu Hrvatske, respektirajući njegov udio u stvaranju bruto društvenog proizvoda (BDP). Pri tome se identificiraju neki od ključnih problema na čije bi rješavanje trebalo utjecati novom marketinškom strategijom. To su visoka sezonalnost, prosječna potrošnja po gostu, prostorna raspodjela turističkih aktivnosti i mogućnost privlačenja novih segmenata gostiju.

Temeljna područja na koja bi trebalo djelovati je:

- brendiranje,
- pozicioniranje u odnosu na konkurenciju,
- Ponuda smještaja,
- Privlačenja novih segmenata gostiju,
- Sezonalnost.

Za klanster Lika Karlovac kao portfelj klastera je navedeno sunce i more, nacionalni parkovi te ostali proizvodi - ture sa najmanje 300.000 gostiju u području Plitvica; posebni interesi i aktivnosti (planinarenje, pješačenje u prirodi, vožnja bicikla, ribolov, avanture); ruralni turizam u vrijeme predsezone i posezone (posebno zimi).

➤ **Županijska razvojna strategija Ličko-senjske županije**

Županijskom razvojnom strategijom u okviru gospodarskog razvoja, predviđen je razvoj turizma kao ključnog pokretača razvoja Županije. Razvoj turizma temelji se na proširenju turističkih proizvoda postizanju tržišne prepoznatljivosti, *razvoju novih oblika turističke ponude* uz zaštitu okoliša i održivi razvoj, uspostavljanju turističke infrastrukture koja će moći zadovoljiti potrebe tržišta (privučenog različitim turističkim doživljajima) stvaranjem poticajnog okruženja za turistički razvoj.

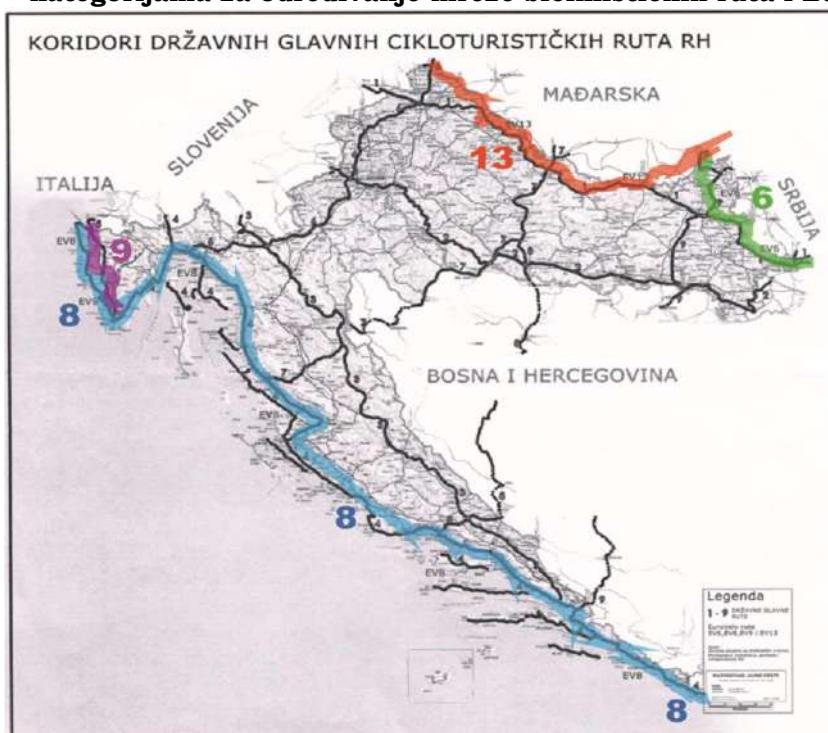
➤ Akcijski plan razvoja cikloturizma

Akcijski plan razvoja cikloturizma stavlja cikloturizam u fokus kao oblik turističke aktivnosti s tendencijom porasta i kao takav predstavlja jedan od najperspektivnijih turističkih proizvoda.

Akcijski plan razvoja cikloturizma kao zapreku njegovog značajnijeg razvoja prepoznaće mali broj biciklističkih staza i traka, slabo održavanje postojećih ruta, njihovu opremljenost potrebnim sadržajima te nepovezanost i loše trasiranje značajnog broja ruta. Osim navedenog problem predstavljaju: nedostatna smještajna i ugostiteljska ponuda za cikloturiste, slaba prateća infrastruktura te neopremljenost turističkih atrakcija što rezultira malim brojem cikloturista usprkos izuzetnoj atraktivnosti i raznolikosti hrvatskih krajolika i pogodnosti, pa cikloturizam stoga još uvijek nije dovoljno valoriziran, komercijaliziran niti promoviran.

Zbog nedovoljno razvijene cikloturističke infrastrukture, kao osnovne prepreke razvoju iste, utvrđene Akcijskim planom, njegov cilj je uređenje glavnih cikloturističkih ruta kao i provedba akcija vezanih uz njihovo opremanje potrebnim sadržajima, izgradnju posebnih biciklističkih staza i traka na prioritetnim dionicama, a koje će zadovoljavati važeće hrvatske zakonske regulative i europske standarde za cikloturizam. Kao podrška ostvarenju osnovnog cilja javljaju se zadaci vezani uz opremanje tih ruta prometnom i turističkom signalizacijom u skladu s najboljom europskom praksom te nužnim smještajnim, ugostiteljskim, informativnim i servisnim sadržajima.

Slika 2. Nacionalne biciklističke rute prema Pravilniku o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta i EuroVelo mreža

Izvor: Pravilnik o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta (NN 91/2013.).

- **Pravilnici Ministarstva pomorstva, prometa i infrastrukture vezano za cikloturističku infrastrukturu**
- **Pravilnik o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta**

Ovaj dokument važan je kao svojevrsni prostorni okvir za uređenje biciklističkih ruta u Hrvatskoj. Njime su definirani koridori na kojima bi se trebale uređivati državne glavne biciklističke rute. Pravilnik ([NN 91/2013.](#)) predviđa i uspostavljanje državnih veznih, županijskih i lokalnih biciklističkih ruta. Osnovna polazišta za mjerila razvrstavanja odnosno kategorizacije biciklističkih ruta također su definirana Pravilnikom o funkcionalnim kategorijama za određivanje biciklističkih ruta ([NN 91/2013.](#)).

Osnovnu mrežu biciklističkih ruta RH čine državne glavne biciklističke rute. Osnovnu mrežu upotpunjavanju državne vezne, županijske i lokalne biciklističke rute.

- **Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi**

Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi ([NN BR.28/2016.](#)) predstavlja jedan od najbitnijih dokumenata vezano za biciklističku infrastrukturu, a sadrži precizne normative odnosno odredbe kako treba izgledati biciklistička infrastruktura.

Pravilnikom su definirani pojmovi koji precizno razgraničuju pojmove biciklističke rute, trake, staze, ceste i puta i to:

- ▶ »biciklistička cesta« je prometnica namijenjena za promet bicikala, s izgrađenom i uređenom kolničkom konstrukcijom izvan profila ceste i označena odgovarajućom prometnom signalizacijom,
- ▶ »biciklistički put« je prometnica namijenjena za promet bicikala bez izgrađene kolničke konstrukcije i označena odgovarajućom prometnom signalizacijom,
- ▶ »biciklistička staza« je prometnica namijenjena za promet bicikala, izgrađena odvojeno od kolnika i označena odgovarajućom prometnom signalizacijom,
- ▶ »biciklistička traka« je dio kolnika namijenjen za promet bicikala, označen odgovarajućom prometnom signalizacijom,
- ▶ »biciklističko-pješačka staza« je prometna površina namijenjena za kretanje biciklista i pješaka, izgrađena odvojeno od kolnika i označena odgovarajućom prometnom signalizacijom, »cesta za mješoviti promet« je prometna površina po kojoj se zajednički odvija biciklistički i motorni promet,
- ▶ »biciklistička ruta« je pravac kojim se vodi biciklistički promet i koja je označena propisanim prometnim znakom. Biciklističku rute čine biciklističke prometnice i ceste za mješoviti promet.

Ovim Pravilnikom definirana su i načela koja je potrebno primjenjivati prilikom planiranja i projektiranja biciklističke infrastrukture, a to su načela: sigurnosti, ekonomičnosti, cjelevitosti, izravnosti i atraktivnosti.

2. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA NA PODRUČJU LIČKO-SENJSKE ŽUPANIJE

Razvoj cikloturizma u Ličko-senjskoj županiji, usprkos značajnim koracima naprijed u smislu unapređenja mreže biciklističkih ruta još uvijek nije zadovoljavajući.

Važnost Ličko-senjske županije u hrvatskom prostoru i izvan njega prvenstveno je određena funkcijom geoprometnog križišta.

Polazeći od prirodnih resursa Županije, nezagađenog okoliša, bogatstva još uvijek očuvanih prirodnih ljepota, različitih lokaliteta kulturno-povijesnog nasljeđa, kao i jedinstvenog krškog krajolika, ono što razlikuje projektno područje od ostalih Županija u najvećoj mjeri proizlazi i iz strateškog položaja ovog područja. Sve to predstavlja izuzetno vrijedan potencijal za razvoj raznih selektivnih oblika turizma.

Slika 3. Položaj Ličko-senjske županije

Izvor: Županijska razvojna strategija

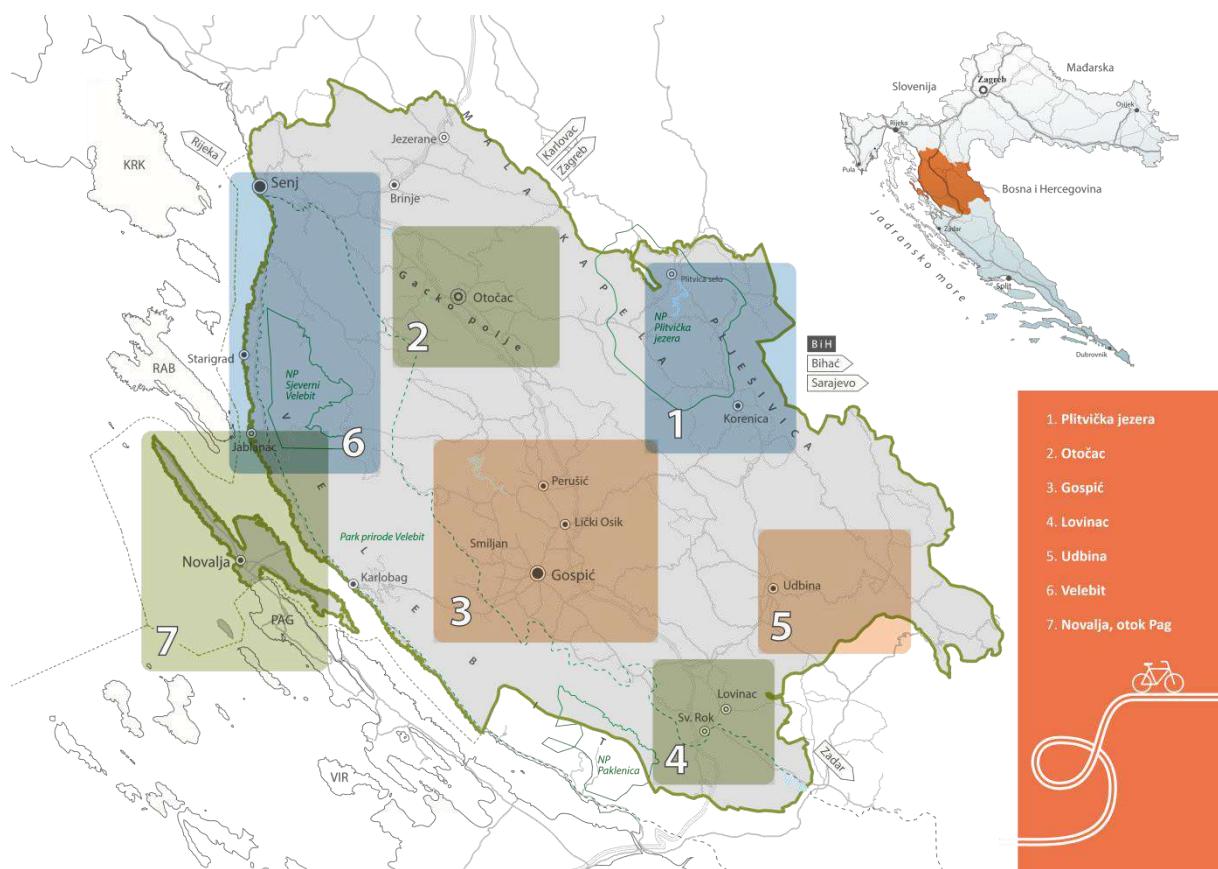

Razvoj biciklističkih ruta je vrlo značajan jer potražnja za tim turističkim proizvodom kontinuirano raste. Kako bi se ponuda cikloturizma na području Županije zaokružila u cjelinu, Turistička zajednica je, nakon što su Turističke zajednice nižeg ustroja obavile označavanje i uređenje biciklističkih staza na svom području, pristupila objedinjavanju obilježenih staza te izradi biciklističkog atlasa odnosno karte biciklističkih staza u Županiji.

2.1. Pregled postojećih biciklističkih ruta i cikloturističke ponude u Ličko-senjskoj županiji

Na području Like i Podgorja kao i na otoku Pagu, trasiran je veliki broj biciklističkih staza. Svake godine njihov broj postepeno raste, a raste i interes za biciklizam. Na području LSŽ postoji sustav lokalnih biciklističkih staza koje možemo podijeliti na ciklo regije: Plitvička jezera, Otočac, Gospić, Brinje, Lovinac, Udbina, Velebit, Senj i Novalja, otok Pag koje su prvenstveno rađene na nivou turističkih zajednica gradova i općina. Ukupna dužina trenutnih biciklističkih staza iznosi 1500 km.

Slika 4 . Ciklo regije u LSŽ

Izvor: Atlas-Biciklističke staze LSŽ

Ciklo regije sa opisom, zanimljivostima te događanjima:

Ciklo regija Plitvička jezera

Opis:

Na području cikloregije Plitvička jezera postoji sedam biciklističkih ruta: Plitvice Active (23 km dužine), KLB WAY (28,5 km dužine), Put Plitvica (45,9 km dužine), Po Polju (10,9 km dužine), Oko Mrsinja (37,9 km dužine), Obroncima Plješevice (36,5 km dužine) i Vrpile Rock&Roll (17,8 km dužine) kojima je podloga asfalt i makadam.

Biciklistička ruta po Koreničkome polju prati rječicu Maticu sve do njezina ponora, a zatim se penje na vidikovac s kojega se pruža prekrasan pogled na Koreničko polje s jedne i Bjelopolje s druge strane te planine Mrsinj i Plješivici. Ruta oko Mrsinja prolazi uz vrelo Matice te poljima i pašnjacima koji okružuju Mrsinj. Vozi se kroz tipični lički ambijent u kojem se smjenjuju šume i prostrani pašnjaci. Ruta po obroncima Ličke Plješevice na mjestima se penje do 1000 m nadmorske visine. S te su rute prekrasni vidici na Koreničko polje i Bjelopolje te vrh Plješevice. Biciklistička ruta ide po obroncima Mrsinja i spušta se po starome pastirskom putu u Koreničko polje.

Zanimljivosti na rutama:

- ✚ Selo Korana NP Plitvička jezera - tradicionalni mlin i pilana
- ✚ Šupljara - šipilja na istočnom dijelu Donjih jezera

Stanje ruta:

Biciklističke utrke

ADRIA BIKE MARATON – dvodnevni biciklistički festival

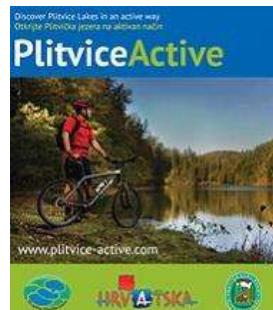
Vrijeme održavanja utrke: polovica mjeseca lipnja

Kategorije maratona: tri staze u četiri kategorije, Easy, Classic, Epic.

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com
www.plitvice-active.com
www.tzplitvice.hr
www.np-plitvicka-jezera.hr

Ciklo regija Brinje

Opis:

Preljepi krajolik općine Brinje, najbolje može dočarati vožnja brinjskim biciklističkim stazama. Staza Brinjskih minera sastoji se od dvije staze (BRINJE-JEZERANE-BRINJE – dužine 39 km i BRINJE-SINIČIĆ SPILJA-BRINJE dužine 10 km) kružnog oblika koje obuhvaćaju najatraktivnije prirodne i kulturne znamenitosti područja. Staza svojim većim dijelom prolazi nerazvrstanim cestama te jednim dijelom koristi državnu cestu na relaciji Križpolje – Jezerane te Križpolje – Brinje. Podloga je asfalt. U Brinju postoji i sustav najma javnih bicikala, od ranog proljeća do kasne jeseni, za sve one koji dođu bez vlastitog bicikla.

Zanimljivosti na rutama:

- Siničić spilja, zaštićeni speleološko-arheološki lokalitet Stari grad Sokolac (početak 15.st.) izgradio je Nikola IV. Frankopan.
- Kapela Presvetog Trojstva jedan je od najvažnijih i najbolje očuvanih spomenika gotike u Hrvatskoj.
- Kameni most sa sunčanim satom iz 1801.g. djelo je brinjskih i primorskih kamenorezaca. Zbirka narodnog blaga s preko 1000 izloženih eksponata čuva povijest Brinja

Stanje ruta:

Biciklističke utrke

Brinje bike-rekreativna biciklijada; vrijeme održavanja - početak srpnja

Turističke obavijesti:

www.visitbrinje.hr

Ciklo regija Otočac

Opis:

Na području cikloregije Otočac ima 6 biciklističkih staza i svaka ima svoju temu te atrakcije koje se usput mogu vidjeti i posjetiti. Najkraća je staza Tri jezera(1) koja polazi s Vivoškoga mosta. Dugačka je 30,8 km, srednje je zahtjevna, a najviša joj je točka 590 metara n/m. Vozi se po asfaltu i djelomično po makadamu. Staza Dabarskoga brevijara (2) vrlo je zahtjevna. Dugačka je nešto više od 37 kilometara, penje se do 795 metara nadmorske visine, a vozi se po asfaltu i makadamu.

Biciklistička staza Ursu major (3) posvećena je europskom sređem medvjedu i vozi u smjeru Kutereva, dugačka je 34,7 km i ima asfaltnu podlogu.

Barkanova staza (4) dužine je 42,6 km, a podlogu čine asfalt, makadam i poljski put. Jurjevske stijene (5) nalaze se između Otočca i Vrhovina, zapravo taj prolaz, taj klanac, nalazi se poviše Doljana i vidi se s ceste koja vodi prema Vrhovinama.

Dugačka je 34,7 km, podloga asfalt.

Najduža je biciklistička staza Hajdučke drage (6), ukupno 52 kilometra koja kreće iz gradskoga parka u Otočcu. To je zahtjevna staza koja se penje do 871 m nadmorske visine, a podloga je asfalt i makadam.

Zanimljivosti na rutama:

- ⊕ Muzej Gacke ,crkva Presvetoga Trojstva, crkva uzvišenja Sv. Križa, Rimski kamenolom
- ⊕ Kameni most, vrelo potoka Jaruga, crkva sv. Mihovila, Osman-agino polje, vidikovac Milankovac
- ⊕ Karlov kanal, Gornje Švičko jezero, crkva Ivana Krstitelja, velebitsko utocište za mlade medvjede – Kuterevo

Stanje ruta:

Biciklističke utrke

Memorijalna Barkanova biciklijada

Vrijeme utrke, mjesto okupljanja i prijave: krajem mjeseca lipnja, središnji gradski park Otočac.

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com

www.gacka.hr

www.tz-otocac.hr

Ciklo regija Gospić

Opis:

Osam biciklističkih staza, ukupne dužine 397 km, pod zajedničkim nazivom „Putovima Velebita i velikana“ povezuju mjesta u okolini grada Gospića pa sve do Štirovače, prostrane doline u podnožju Velebita.

Prve dvije staze idu iz Gospića prema Smiljanu (Staza velikana I dužine 41 km, Staza velikana II dužine 41 km). Stazom Jezero (3) – dužine 35 km, dolazi se do mjesta Klanac. Vrlo zahtjevna je staza Štirovača (4), dugačka više od 100 km, Staze Brušane (5) – 36 km i Rizvanuša (6) – 36 km) malo su zahtjevnijega uspona. Staza Velebit (7) – 58 km vodi starom cestom Terezijana, izgrađenom 1786. Ruta Gospić – Jadovno (8) dužine 48 km zamišljena je da obide cijelo selo Jadovno i prekrasan krajolik i šumu koji ga okružuju.

Podloga svim stazama je asfalt i makadam.

Zanimljivosti na rutama:

- ❖ Muzej Like i park Kolakovac
- ❖ Smiljan Memorijalni centar „Nikola Tesla“
- ❖ Veliki Žitnik Spomen-dom dr. Ante Starčevića, hrvatskog političara, publicista i književnika (1823. – 1896.)
- ❖ Rizvanuša Adrenalinski park. Pustolovno-izletnički centar Rizvan City, nedaleko od grada Gospića, u malom tipično ličkom selu Rizvanuša koje se nalazi u Parku prirode Velebit.

Stanje ruta:

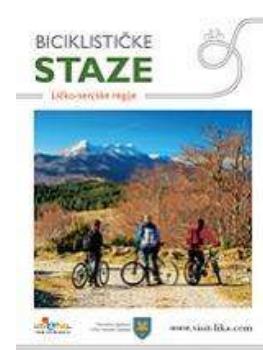
Biciklističke utrke

GOSPIĆ BICIKLIJADA - Tradicionalna biciklistička utrka
Vrijeme održavanja - polovica mjeseca srpnja

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com
www.tz-gospic.hr

Ciklo regija Lovinac

Opis:

Staza Lovinac – Smokrić (1) počinje kod staroga mlinu i vodi prema Vraničkome polju prateći tok rijeke Suvaje. Dugačka je 32 km s podlogom asfalt i makadam. Biciklistička staza (2) kreće iz Lovinca u Sv. Rok označenom stazom oko brda Cvituša, zatim do jezera Sv. Rok. Staza je potpuno označena pločama važnijih lokacija i smjerokazima. Dugačka je 29 km, a podloga je asfalt i makadam.

Zanimljivosti na rutama:

- ✚ Lovinac, župna crkva sv. Mihovila arkanđela podignuta je 1704. g. i ubraja se među najljepše rimokatoličke crkve u Hrvatskoj
- ✚ Vranik, ruševine Zdunić-kule iz 18. st i crkvica sv. Franje
- ✚ Vranička špilja, arheološko nalazište iz doba kad je ovaj kraj naseljavalo pleme Japoda staro više od 2000 godina
- ✚ Rokina špilja (obilazak uz prethodnu najavu agenciji Lito) arheološko nalazište japodskog naselja na brdu Piplica
- ✚ Kizići, u blizini Vrijace - iznimno zanimljiv bunar u živoj stijeni
- ✚ Zir-stijena i istoimena špilja Smokrić – Cisterna, građena klesanim kamenom. Pokraj cisterne je i stari kameni most preko Suvaje iz 18. stoljeća, oboje uvršteni u popis kulturne baštine nulte kategorije

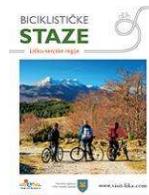
Stanje ruta:

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com

Ciklo regija Udbina

Opis:

Kružna brdska biciklistička staza raznolika je po konfiguraciji terena, a time zanimljiva zahtjevnim biciklistima. Česta je izmjena silazaka i uspona (cross country) i podloga od makadamskih cesta do puteljaka (single track). U jednoj rečenici ovaj itinerer nudi iskonski doživljaj pedaliranja pravom ličkom divljinom. Dugačka je 19 km, podloga asfalt i makadam.

Druga je staza jedinstvena po visini uspona biciklom na 1550 m nadmorske visine, jednom od najviših cesta u Hrvatskoj. Ova kružna brdsko-biciklistička staza namijenjena je naprednim rekreativcima i sportašima. Dugačka je 39 km, podloga asfalt i makadam.

Zanimljivosti na rutama:

- ⊕ Crkva hrvatskih mučenika Građena je po uzoru na srednjovjekovnu crkvu Sv. Križa u Ninu, u narodu poznata kao najmanja katedrala na svijetu, te je obogaćena povijesnim oblicima hrvatskog graditeljstva
- ⊕ Gradina se nalazi poviše Crkve hrvatskih mučenika. Predstavlja kulu i jedan obrambeni kompleks, po svoj prilici još iz XV. stoljeća. Nalazi se na 840 metara nadmorske visine odakle se vidi cijelo Krbavsko polje
- ⊕ Ostaci crkvica sv. Marka Groba. Najstariji su temelji prve crkve sv. Marka Groba iz XV. stoljeća.

Stanje ruta:

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com
www.udbina.hr

Ciklo regija Velebit - Senj

Opis:

Biciklističke staze iz grada Senja prema Velebitu vode po zapadnoj velebitskoj padini okrenutoj prema moru s vidicima na Kvarnerski zaljev i otoke.

Staze Senj-Oltari (1) – dužine 19,4 km i Sv. Juraj – Oltari (2) – dužine 17 km vrlo su strme prvih 8 km, a kasnije, prelaskom s asfalta na makadam, nastavlja se na mjestima vrlo zahtjevan uspon za koji je potrebno više od rekreativske spremnosti.

Staza Vratnik – Oltari (3) dužine 14,8 km počinje na 700 m nadmorske visine, a sve tri staze mogu se kombinirati tako da se napravi kružna tura ili nastavi prema Oltarima stazama Oltari – Krasno (4) – dužine 10,8 km i stazi Krasno (5) – dužine 40km. Staza od Oltara kroz šumu pa sve do Dulibe i mjesta Krasno atraktivne su jer obuhvaćaju sve zanimljivosti planinskoga naselja Krasno s 450 stanovnika u 13 zaselaka smještenih na rubu Krasnarskoga polja u neposrednoj blizini nacionalnog parka Sjeverni Velebit. U Krasnu su označene četiri kružne biciklističke staze, a njihova obilježja mogu se vidjeti na isjećcima pod brojevima 4 a, b, c, d. Staza od Oltara do Alan (5) dužine 44,5 km trasirana je u početku asfaltnom cestom sve do ulaza u nacionalni park na Babić Sići, a dalje nastavlja makadamom do Zavižana i Maloga Loma, gdje se spaja na asfaltnu cestu (ŽC 5126).

Staza Alan – Štirovača (6) dužine 11,9 km trasirana je za ugodnu vožnju po jednoj od najstarijih očuvanih cesta na Velebitu, izgrađenoj 1860. godine, od Štirovače do Jablanca. Podloga staza je asfalt i makadam.

Zanimljivosti na rutama:

- ✚ Senj, tvrđava Nehaj iz 16. st.
- ✚ Katedrala uznesenja Blažene Djevice Marije iz 12. st.
- ✚ Krasno, crkva Majke Božje od Krasna iz 17. st. U Polju se može vidjeti i župna crkva sv. Ante, te razgledati novootvoreni Muzej šumarstva – jedini u Hrvatskoj.
- ✚ «Krasnarski park» u Glavašima sa zasađenim autohtonim biljnim vrstama, uređenim stazama i klupama za odmor.
- ✚ Velebit, najviša planina u Hrvatskoj, Vaganski vrh, 1757 m
- ✚ Sjeverni Velebit Nacionalni park, osnovan 1999. g. Na 1676 m je Zavižan, metereološka stanica i planinarski dom, u blizini botanički vrt
- ✚ Premužićeva staza od Zavižana preko prijevoja Veliki Alan do Zavižana sagrađena 1933 . g. prema projektu Ante Premužića i po njemu je dobila ime

Stanje ruta:

Biciklističke utrke:

USPON NA ZAVIŽAN (od 0 do 1594 m n.v.)

Vrijeme održavanja: krajem mjeseca lipnja

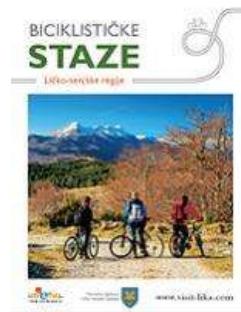
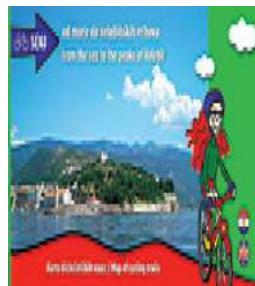

VELEBIT MTB MARATON – Putovima Winnetoua,
Vrijeme održavanja: krajem mjeseca rujna

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com
www.tzsenj.hr
www.pp-velebit.hr
www.np-sjeverni-velebit.hr

Ciklo regija Novalja

Opis:

Na otoku Pagu (koji obuhvaća dio Ličko-senjske i dio Zadarske županije) uređen je veći broj biciklističkih staza ukupne dužine 115 km. Na području Novalje s okolnim mjestima Lun, Metajna, Stara Novalja i Gajac može se voziti po šest atraktivnih ruta koje su jasno naznačene na terenu:

- Novalja – Lun (dužina 18,1 km, podloga asfalt),
- Novalja – Metajna (dužina 13,2 km, podloga asfalt i makadam),
- Novalja – Stara Novalja (dužina 5,3 km, podloga asfalt),
- Novaljsko polje (dužina 7 km, podloga asfalt)
- Kolan – Mandre (dužina 4,3 km, podloga asfalt),
- Šimuni – Kolan/Mandre (dužina 4,5 km, podloga asfalt i makadam)

Cikloturističke rute otoka Paga pogodne su za sve vrste bicikala, dok su staze namijenjene biciklima sa širim gumama jer je podloga makadamska ili zemljana, često s oštrim kamenjem. Na pojedinim stazama potrebno je dijelove dionica proći pješice s biciklom na ramenu jer je vožnja vrlo zahtjevna. Svaka je ruta jedinstvena po znamenitostima, a veći broj staza vodi do najatraktivnijih plaža u okolini Novalje.

Zanimljivosti na rutama:

- Antički vodovod iz 1. stoljeća (Talijanova buža)
- Gradski muzej Crkva Majke Božje od Ružarija
- Arheološka zbirka Stomorica
- Paški trokut
- U neposrednoj blizini Novalje su brojne plaže: osim gradskih tu su Caska, Planjka (Trinćel) u blizini Stare Novalje, Babe, Straško, Kanjon, Braničevica i druge.
- Autokamp Straško, jedan od najljepših na Jadranu koji sa zabavnim i sportskim centrom, može primiti preko 8000 gostiju.
- Plaža Zrće dugačka preko 1000 m s mnogim sportskim sadržajima na moru.

Stanje ruta:

Biciklističke utrke:

PAŠKI CIKLOTURISTIČKI MARATON Međunarodna utrka

Vrijeme održavanja: krajem mjeseca lipnja, dobna skupina od 10 do 90 godina

BICIKLIJADA NOVALJA - LUN – NOVALJA

Vrijeme održavanja: krajem mjeseca srpnja

BICIKLISTIČKA UTRKA PAŠKA ČIPKA (Prezid – Jasenica – Pag – Novalja – Lun)

Vrijeme održavanja: krajem mjeseca listopada

Turističke obavijesti:

www.visit-lika.com

www.visitnovalja.hr

Izvor: Atlas-Biciklističke staze LSŽ

Usprkos postojanju niza označenih staza na području Ličko-senjske županije, njih za sada koriste uglavnom lokalni biciklisti, dok je broj cikloturista, koji bi dolazili iz drugih zemalja pa i udaljenijih dijelova Hrvatske relativno mali. Glavni razlog ovakve situacije je činjenica da sve navedene biciklističke staze većinom vode po postojećim cestama po kojima se odvija promet motornih vozila, dok preostali dio vodi po makadamskim cestama i poljskim putevima, te je time njihovo korištenje ograničeno skoro isključivo na brdske bicikle dok su za korisnike brzih i kvalitetnih bicikala i ostale cikloturiste, koji čine većinu potražnje, one uglavnom neupotrebljive.

Posebnih traka uz javne ceste, definiranih Pravilnikom o biciklističkoj infrastrukturi na području Ličko-senjske županije nema.

Ovakva situacija značajno umanjuje sigurnost vožnje što rezultira relativno malim brojem korištenja biciklističkih staza i od strane inozemnih i domaćih turista, a pogotovo obitelji s djecom.

Također, postojeće biciklističke rute na projektnom području karakteriziraju brojni problemi, među kojima je posebno potrebno istaknuti slijedeće:

- Postojeće biciklističke staze isključivo prolaze uz prometnice koje su namijenjene za cestovna motorna vozila, što ugrožava sigurnost biciklista i smanjuje kvalitetu turističkog iskustva;
- Postojeće biciklističke staze međusobno ne komuniciraju, odnosno nisu povezane što ograničava njihov marketinški potencijal;
- Niska razina javne svijesti o cikloturizmu i bicikliranju kao poželjnoj i korisnoj rekreacijskoj aktivnosti koju je moguće prakticirati u slobodno vrijeme;
- Nedostatak biciklističkih centara i odmorišta sa kvalitetnim sadržajima javne i turističke infrastrukture (toaleti, odmorišta, informacijski punktovi, smještajni objekti, ugostiteljski sadržaji i sl.);

Na području Županije bike share sustav imaju Gospić, Brinje i Otočac, dok na području ostalih jedinica lokalne samouprave isti ne postoji. TZ Novalja planira u fazi pripreme za turističku sezonu 2018. godine uvesti i ovaj segment turističke ponude. Punionica za E-bike postoji na prijevoju Mali Alan (područje Parka prirode Velebit) dok druge turističke zajednice, Nacionalni park Sjeverni Velebit i Nacionalni park Plitvička jezera nemaju punionice za E-bike i ne planiraju uvođenje istih.

Na području NP Sjeverni Velebit i NP Plitvička jezera ne postoji bike share sustav i punionica za E-bike i ne planira se uvođenje istih.

JU NP Plitvička jezera ne raspolaže cikloturističkom infrastrukturom te nema planove uvoditi istu s obzirom da biciklizam prema definiranim zonama zaštite nije dopuštena aktivnost na području temeljnog fenomena Nacionalnog parka odnosno u Zoni posjećivanja,

Dodatni razlozi niske cikloturističke potražnje je i slaba turistička infrastruktura često neprilagođena cikloturistima.

Što se tiče potencijala cikloturizma vezano za smještaj sa oznakom bike & bed, na području Ličko-senjske županije trenutno ne postoji smještajni kapaciteti sa dodjeljenom oznakom bike & bed friendly, ali je u tijeku implementacija projekta označavanja „Bike friendly“ smještaja kao dodatne usluge koji će biti završen do kraja 2017.g.

2.2. EUROVELO 8 u kontekstu Ličko-senjske županije

EuroVelo 8 Mediteranska ruta jedna je od četiri EuroVelo pravca koja prolaze kroz Hrvatsku, (granica Slovenije – Umag – Pula – Rijeka – Zadar – Šibenik – Split – Dubrovnik – granica Crne Gore).

Biciklistička ruta EuroVelo 8 u Hrvatskoj nije još realizirana do kraja, ali je prepoznata kao prioritetni cilj u Akcijskom planu razvoja cikloturizma, baš kao i EuroVelo rute uz rijeke kontinentalne Hrvatske.

Dijelom LSŽ prolazi dionica europske biciklističke staze EuroVelo 8 koja je Programom razvoja cikloturizma u 2017. godini, ušla kao prioritetna biciklistička staza u program razvoja na nivou županije i od županijskog je interesa.

EuroVelo 8 jedna je od najatraktivnijih staza u EuroVelo mreži biciklističkih staza i naziva se još i Mediteranska staza. Njezina ukupna dužina iznosi 5.888 km. Obuhvaća liniju koja povezuje države Španjolsku – Francusku-Monako-Italiju-Sloveniju-Hrvatsku-Bosnu i Hercegovinu-Crnu Goru-Albaniju-Grčku-Cipar.

U Ličko-senjskoj županiji Ruta EuroVelo 8 predstavlja važan spoj sjevera i juga. U tijeku je priprema projekta pod nazivom „MedCycleTour - razvoj cikloturističke rute EuroVelo 8 Mediteranske rute“, koja između ostalih prolazi i kroz ovu Županiju. Cilj projekta je poticanje razvoja EuroVelo 8 – Mediteranske biciklističke rute kroz Hrvatsku.

Tijekom pripreme projekta predložene su tri varijante prolaza kroz Ličko-senjsku županiju: magistralom, preko otoka i zaledem. Svaka ruta ima određene nedostatke. Primjerice, ruta magistralom – prevelik promet i bez alternativnih cesta; ruta preko otoka – nedovoljno dobra povezanost trajektima i ruta zaleđe – velike udaljenosti među naseljima, konfiguracija terena kao i nepogodnost za prolaz istom u zimskom periodu. Kako je projekt u tijeku još uvijek se predlažu nova rješenja oko pravaca ruta s ciljem pronalaženja rješenja za najbolje moguće rute. U prilogu ovog Plana je prvi nacrt rute u dijelu koji prolazi Ličko-senjskom županijom, a koji obuhvaća brojne turističke zanimljivosti te prirodnu baštinu (prolazak kroz nacionalne parkove, Park prirode Velebit, uz tok rijeka Like i Gacke, planinski masiv Velebit s atrakcijama) i kulturnu baštinu (interpretacijski centri u Smiljanu i Krasnu, muzeji, sakralni objekti, tvrđava Nehaj Senj, pastirski stanovi na Velebitu, utočište medvjeda u Kuterevu, vodenice u Sincu i sl.).

Projekt će trajati 3 godine, a u njemu sudjeluje 18 partnera iz 8 mediteranskih država.

Mediteranska ruta u Hrvatskoj biti će certificirana ruta po EuroVelo standardu, a trebala bi biti najkvalitetniji dio EuroVelo 8 rute, aktivna i posjećena 365 dana u godini, prikladna za sve vrste cikloturista. Deseci tisuća novih turista koji bi po njezinom završetku trebali proći Rutom imati će veliki utjecaj na gospodarstvo lokalnih zajednica.

Povezivanjem na Eurovelo 8 biciklističke staze Ličko-senjske županije ujedno će se bolje povezati i sa biciklističkim stazama susjednih županija – Zadarske i Primorsko-goranske županije.

Tako značajnu ulogu ima i budući pravac Nacionalni park Plitvička jezera - EuroVelo 8 kojima se planira bicikliste, koji dolaze iz smjera Karlovačke županije, a nakon posjeta Nacionalnom parku Plitvička jezera i koji putuju prema jugu, preusmjeriti na područje središnje Like i dalje prema pravcu EuroVelo 8.

Povezivanju s Karlovačkom županijom pridonijet će i trasiranje novih staza na području općine Brinje u dužini 50 km koje se nastavljaju na biciklističku rutu Sabljaci – Klek.

2.3. Pokazatelji razvoja u turizmu

Pokazatelji rasta broja dolazaka turista i broja ostvarenih noćenja za područje Ličko-senjske županije u zadnjih nekoliko godina općenito su povoljniji u odnosu na one ostvarene na nivou RH.

Prema podacima eVisitor sustava turističkih zajednica o ostvarenom turističkom prometu, u Ličko senjskoj županiji u 2016.g. ostvaren je rast za 12% u dolascima, te 31,12 % u noćenjima. Podaci govore da je 643.292 turista u Ličko- senjskoj županiji ostvarilo 2.883.994 noćenja.

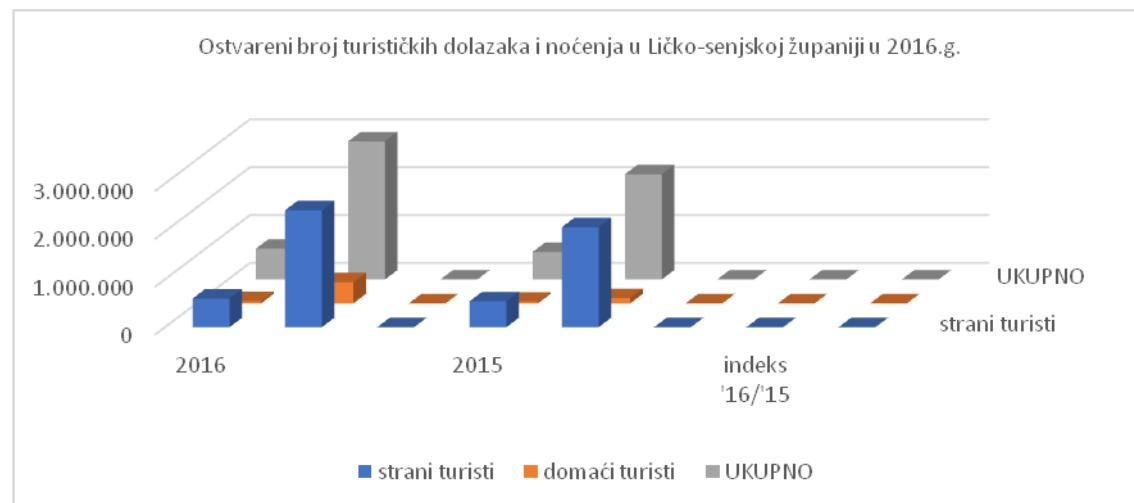
U navedenom razdoblju strani turisti ostvarili su rast za 10,92% u dolascima i 16,9% u noćenjima. Domaći turisti ostvarili su rast za 27,76% u dolascima te 402,72% u noćenjima u odnosu na isto razdoblje 2015.g.

Tablica1: Turistički dolasci i noćenja u LSŽ 2016.g.

Vrsta turista	2016			2015			indeks '16/'15	
	turisti	noćenja	% noć	turisti	noćenja	% noć	turisti	noćenja
strani turisti	599.237	2.441.327	84,65	540.251	2.088.430	94,99	110,92	116,9
domaći turisti	44.055	442.667	15,35	34.485	109.918	5,01	127,76	402,72
UKUPNO	643.292	2.883.994	100,00	574.736	2.198.348	100,00	112,00	131,12

Izvor: Turističke zajednice u LSŽ

Grafikon1: Ostvareni broj turističkih dolazaka i noćenja u Ličko-senjskoj županiji u 2016.g

Izvor: Turističke zajednice u LSŽ, Obrada: Autor

JLRS	UKUPNO		HOTELI		Ostali hotelima slični objekti*		Kampovi		Privatne sobe		Ostali komplementarni **	
	Broj objekata	Broj kreveta	Broj objekata	Broj kreveta	Broj objekata	Broj kreveta	Broj objekata	Broj kreveta	Broj objekata	Broj kreveta	Broj objekata	Broj kreveta
LSŽ	6691	39963	21	2228	547	2966	19	6218	5962	22622	42	1512
Gospic	47	575	-	-	3	152	1	12	43	411	-	-
Otočac	258	613	4	230	-	-	-	-	131	346	16	37
Novalja+ Stara Novalja	4934	25885	5	456	-	-	6	5400	4918	19500	5	529
Senj	-	5723	4	166	-	-	5	605	-	-	11	535
Brinje	4	32	2	24	-	-	-	-	2	8	-	-
Karlobag	343	2677	2	357	332	2158	5	40	-	-	4	122
Lovinac	14	136	-	-	-	-	-	-	13	86	1	50
Perušić	9	62	0	0	-	-	-	-	9	62	-	-
Pl. Jezera	1062	4124	4	995	209	627	1	140***	843	2123	5	239
Udbina	8	39	-	-	6	29	-	-	2	10	-	-
Vrhovine	12	97	-	-	-	-	1	21	1	76	-	-

Tablica 2: Smještajni kapaciteti Ličko-senjske županije po JLS 2016.g.

* Ostali hotelima slični objekti: hotelsko naselje, apartmani, pansioni, app studio, sobe

** Ostali komplementarni: odmarališta, omladinski hotel i hostel, gostionica, planinarski dom

*** Općina Plitvička Jezera – 140 se odnosi na broj kamp mesta i kamp parcela

Izvor: Turističke zajednice gradova i općina Ličko-senjske županije

Ukupno gledano, u Ličko-senjskoj županiji u 2016. godini turistima je bilo na raspolaganju 6.691 smještajnih objekata koji raspolažu sa 39.963 ležaja. Detaljan prikaz smještajnih kapaciteta po jedinicama lokalne samouprave i po vrstama smještajnih objekata 2016. godine prikazan je u tablici 2.

Grafikon 2: Turistički promet po podvrsti objekta u 2016.g.

Izvor: Turistička zajednica Ličko-senjske županije; Obrada: Autor

Tablica 3: Broj turista i noćenja po gradovima i općinama Ličko-senjske županije 2016.

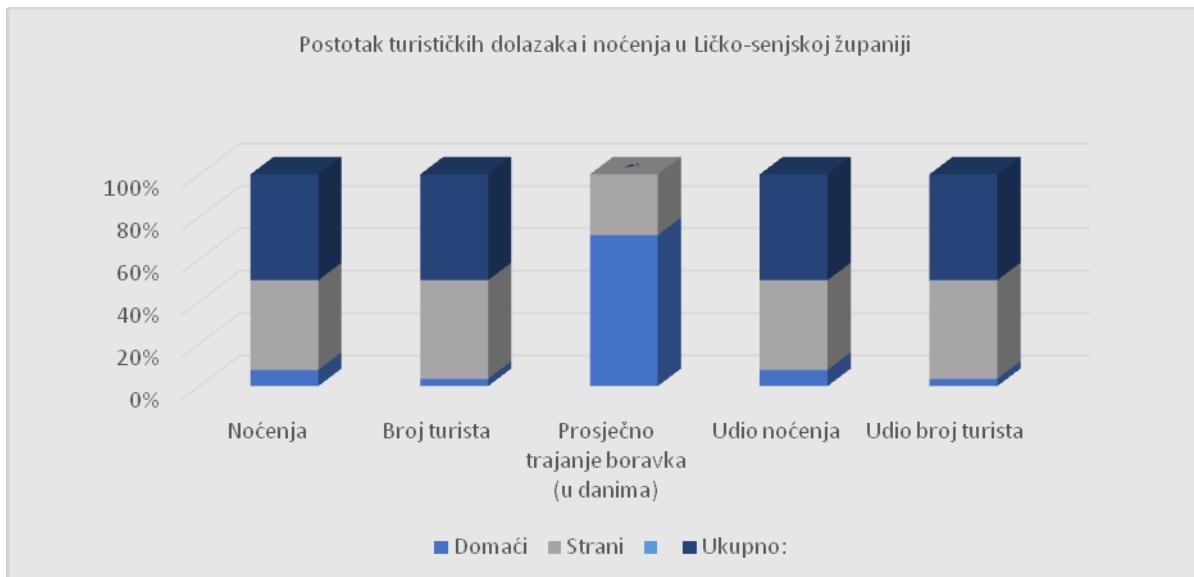
GRAD/OPĆINA	TURISTI			NOĆENJA		
	UKUPNO	STRANI	%	UKUPNO	STRANI	%
Gospic	15.973	12.564	78,66%	26.685	18.291	68,54%
Otočac	30.540	28.544	93,00%	41.509	36.184	87,00%
Novalja+Staro Novalja	222.149	210.336	95,00%	1.438.832	1.367.125	95,00%
Senj	71.953	66.971	93,08%	315.490	302.727	95,95%
Brinje	1.628	1.485	91,20%	1.721	1.561	90,70%
Karlobag	30.809	28.149	91,00%	174.881	166.986	96,00%
Lovinac	1.367	841	61,52%	5.171	2.506	48,46%
Perušić	1.486	867	58,00%	4.305	1.857	43,00%
Pl. Jezera	244.805	235.190	96,07%	341.945	327.845	95,87%
Udbina	252	213	84,86%	622	437	70,26%
Vrhovine	2.323	2.307	99,31%	2.323	2.307	99,31%

Izvor: Turističke zajednice gradova i općina Ličko-senjske županije

Iz pregleda danog u tablici 3. vidljivo je da je najveći broj noćenja ostvaren u Novalji i Staroj Novalji. Najveći broj dolazaka ostvaren je na Plitvičkim jezerima. Iz podataka je vidljivo da strukturu turista najvećim dijelom i u svim destinacijama čine strani turisti.

Grafikon 3: Turistički dolasci i noćenja u 2016.g.

Izvor: Turistička zajednica Ličko-senjske županije; Obrada: Autor

Podaci TZ LSŽ o turističkom prometu u prvih šest mjeseci 2017. godine pokazuju da je već u ovom razdoblju zabilježeno je 31,8 posto turističkih dolazaka više nego u prvoj polovici prošle godine. U istom razdoblju ukupno je ostvareno 628.458 noćenja, što je porast od 24,16 posto. U prvih šest mjeseci 2017. godine u Ličko-senjskoj županiji jednako je zabilježen veliki porast broja noćenja i domaćih i stranih turista. Inozemni turisti su ostvarili 549.423 noćenja, odnosno 26,45 posto više nego prošle godine dok su domaći turisti sa 79.035 noćenja ostvarili porast od 10,30 posto.

Navedeni podaci govore o tome da Ličko-senjska županija postaje sve zanimljivija destinacija kako domaćim tako i stranim turistima.

2.4. Resursna osnova Ličko-senjske županije

Ličko-senjska županija ima bogatu i raznovrsnu turističku resursnu osnovu, podjednako raspoređenu u četiri karakteristične geografske cjeline:

- Otok Pag (čiji je sjeverno-zapadni dio u sklopu Ličko-senjske županije)
- Obalni dio podno Velebitskog masiva
- Nacionalni parkovi i druga zaštićena područja
- Kontinentalni dio Županije koji nije pod specijalnom zaštitom.

Uz prirodne resurse, Ličko-senjska županija nudi i raznovrsno kulturno-povijesno nasljeđe, a što se, osim kroz razlike u dijalektu i tradiciji između kontinentalnog dijela Županije i njenog obalnog dijela te otoka Paga, reflektira osobito u sferi spomeničke baštine.

Tablica 4 .Turistička resursna osnova Ličko-senjske županije

KULTURNA BAŠTINA	LOKACIJA	POTENCIJAL	AKTIVNOSTI
Interpretacijski centar	Rodna kuća Nikole tesle-Memorijalni centar	nacionalno	interaktivno razgledavanje i interpretacija
Muzeji	Muzej Like u Gospiću, spomen dom Ante Starčević-Žitnik, muzej Gacke – Otočac, Gradski muzej u Seniju	regionalni	razgledavanje
Sakralni objekti	Svetište Majke Božje od Karmena u Kutarevu; Svetište Majke Božje u Krasnu; Biskupijski i Kaptolski arhiv, Biskupska knjižnica i Riznica katedrale u Senju, Katedrala Navještenja Blažene Djevice Marije u Gospiću, Crkva hrvatskih mučenika na Udbini-Udbina, Crkva Presvetog trojstva i kapela Blažene Djevice Marije u Otočcu; Kapucinski samostan, crkva sv. Karla Boromejskog, crkva Blažene djevice Marije, crkva sv. Josipa- u Karlobagu; Crkva majke Božje od Ružarija u Novalji, Crkva sv. Križa u Perušiću, Stari grad Sokolac, Kapela Presvetog trojstva sa zaštićenim oltarima, Kapela sv. Vid i Kapela sv. Fabijana i Sebastijana te druge kapele i crkve na širem području, Zbirka narodnog blaga i drugo	regionalni	vjerske ture, organizacija događanja
Ostalo	Poučna staza Terezijana, paška čipka, Tvrđava Nehaj u Senju, pastirški stanovi na Velebitu, utočište medvjeda u Kuterevu , vodenice u Sincu, paški trokut	nacionalni	škola u prirodi, obrazovne ture
PRIRODNA BAŠTINA	LOKACIJA	POTENCIJAL	AKTIVNOSTI
Nacionalni parkovi i Parkovi prirode	NP Plitvička jezera (UNESCO-va lista svjetske prirodne baštine), NP Sjeverni Velebit, NP Paklenica, Park prirode Velebit	međunarodni	interpretacijski centri, škola u prirodi, pješačke ture
Planine	Velebit- planinski masiv sa atrakcijama- Premužičeva staza, Velebitski botanički vrt, Hajdučki Rožanski kukovi, Rezervat prirode Štirovača, Plješivica, Staro Brinje	nacionalni	škola u prirodi, pješačke ture
Rijeke	Lika, Gacka, Novčica, Bogdanica	nacionalni	ribolov, rafting, kajakarenje
Jezera	Prošćansko jezero, Ciginovac, Okrugljak, Batinovac, Veliko jezero,	međunarodni	škola u prirodi, obilazak brodićima

	Malo jezero, Vir, Galovac, Milino jezero, Gradinsko jezero, Veliki Burget , Kaluđerovačko jezero, jezero Kozjak, Gavranovo jezero, Novakovića Brod-sve u NP Plitvička jezera; jezero Kruščica		
Botanički rezervati	Botanički rezrvat „Visibaba“ i Balinovac – Velika kosa na Zavižanu	regionalni	škola u prirodi, pješačke ture
Pećine i spilje	Pećinski park Grabovača u Perušiću-Samogradsko špilja, Medina pećina, Amidžina pećina, pećina ledenica, Crna pećina, Slovačka jama, Golubnjača, Lukina jama, Siničić spilja, spilja Rokina bezdana	međunarodni i nacionalni	interpretacijski centri, škola u prirodi, pješačke ture
Geomorfološki i hidrološki fenomeni	Plitvička jezera (sedrene barijere), Kiza, Tulove grede, Stapina, Hajdučki i Rožanski kukovi na Velebitu, Tonkovića vrilo, Majerovo vrilo u Sincu, vrilo Pećine-Ličko Lešće, tok rijeke Gacke, tok rijeke Like, uvala Zavrtnica, Zelena pećina i dr.	međunarodni i nacionalni	interpretacijski centri, škola u prirodi, pješačke ture
OSTALO	LOKACIJA	POTENCIJAL	AKTIVNOSTI
Događaji	Jesen u Lici, Gospićki karneval, Gospićko glazbeno ljeto, dani bikera, Lički likovni analje- u Gospiću; Senjsko glazbeno ljeto, Festival sjevernojadranskih klapa, međunarodni ljetni karneval- u Senju; Otočko kulturno ljeto- Otočac, tradicionalno okupljanje planinara u travnju svake godine	regionalni	razni programi i aktivnosti
Gastonomija	janjetina, kupus, krumpir, sir škripavac, paški sir, basa	nacionalni regionalni	putevi sira, agroturizam

U tablici 4. prikazan je pregled turističke resursne osnove Ličko-senjske županije. Glavni razvojni resurs ove Županije predstavljaju kvalitetni prirodni prostori bilo otočko-obalnog primorskog ambijenta, odnosno gorsko-planinskog prirodnog okruženja. Relativno dobro očuvana kvaliteta okoliša kao i značajne prirodne ljepote ovog područja (park prirode, nacionalni parkovi, značajne kvalitete krajolika, spomenici kulturne baštine i dr.) pružaju izuzetne mogućnosti razvijanja gospodarstva oslonjenog upravo na dio ekološke kvalitete područja.

Kontinentalni dio Županije uključuje područje zapadne Kapele i gorje, dolinu Gacke i visoravan središnje Like. Obalni dio podno velebitskog masiva karakterizira krševito zemljište i brojni kanjoni urezani u planinske padine oblikujući plitke uvale sa šljunčanim plažama. Pritom posebno valja naglasiti značaj i ljepote NP Plitvička jezera, odnosno druga dva nacionalna parka (NP Sjeverni Velebit i NP Paklenica), kao i Parka prirode Velebit koji predstavljaju bitne razlikovne elemente cijelog područja. Također i prisustvo nekoliko vrlo vrijednih kulturno-povijesnih lokaliteta. Navedeni resursi predstavljaju glavne snage na kojima valja temeljiti razvoj turizma.

2.5. Glavni dionici razvoja cikloturizma

U razvoj cikloturizma na području Ličko-senjske županije uključeno je više različitih dionika, među kojima postoje određeni zajednički i pojedinačni interesi. To su predstavnici slijedećih skupina:

Nositelji vlasti

Zadaci nositelja vlasti na svim razinama, kada je u pitanju turizam pa tako i cikloturizam, je razvoj gospodarstva i stvaranje novih radnih mesta te ostvarivanje što je moguće većih koristi od ekonomskog korištenja turističkih resursa. Također se u ovom slučaju pojavljuje i interesna podskupina, odnosno Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, odnosno javno poduzeće Hrvatske ceste i Županijska uprava za ceste, Hrvatske šume kao subjekti odgovorni za izgradnju i održavanje cikloturističke infrastrukture.

Hrvatske ceste i ŽUC

Raspolažu potrebnim resursima i izražavaju spremnost za realizaciju planova izgradnje biciklističke infrastrukture. Potrebna sredstva mogu dobiti putem natječaja iz fondova EU, jer postoje strateški dokumenti koji reguliraju izgradnju biciklističke infrastrukture, a stimuliranje biciklističkog prometa kao poželjnog za okoliš i zdravlje ljudi dio je strateških opredjeljenja Europske unije.

Turističke zajednice

Glavna zadaća sustava turističkih zajednica je razvoj i promicanje turističke djelatnosti na prostoru za koji su odgovorne, odnosno opravdavanje sredstava koja im stoje na raspolaganju. Kada je u pitanju cikloturizam, zadaća turističkih zajednica je u velikoj mjeri sposobnost uvjeravanja lokalnih i županijske vlasti u opravdanost ulaganja u cikloturističku infrastrukturu, odnosno isticanje koristi koje od toga ima lokalna zajednica.

Poduzetnici

Poduzetnički interes se, kao i u svakoj tržišnoj ekonomiji, primarno svodi na ostvarivanje što je moguće većeg profita, odnosno povrat investicije u što kraćem roku. Budući da taj interes podrazumijeva i ostvarivanje što je moguće manjih davanja u vidu različitih fiskalnih i parafiskalnih nameta, on je u osnovi suprotstavljen interesima nositelja javne vlasti što znači nužnost ostvarivanja kompromisa. Poduzetnici su vrlo bitna karika koja bi mogla i trebala razviti cikloturizam kroz dovođenje cikloturista (turističke agencije) i razvoj usluga namijenjenih cikloturistima (smještaj, ugostiteljske usluge, rent-

a-bike, servisi za bicikle). Interesi poduzetnika se uglavnom poklapaju s interesom turističkih zajednica, čija uloga je bitna za komunikaciju između nositelja vlasti i poduzetnika.

Biciklističke udruge i lokalno stanovništvo

Glavni interesi biciklističkih udruga, i lokalnog stanovništva koji koriste bicikl kao prijevozno sredstvo ili oblik rekreatije, su poboljšanje uvjeta za korištenje bicikala, posebice po pitanju sigurnosti i udobnosti. Ti se interesi velikim dijelom poklapaju s interesima lokalne vlasti, budući da i ona teži dizanju kvalitete života u području na kojem djeluje, ali i s interesima poduzetnika kroz stvaranje novih radnih mjesta.

Interes svih dionika uključenih u razvoj cikloturizma je u biti isti, a to je unapređenje biciklističke infrastrukture i što je moguće snažniji razvoj Ličko-senjske županije kao cikloturističke destinacije. U tom kontekstu potrebno je postići određenu ravnotežu kada su u pitanju fiskalna i parafiskalna davanja i procedure namijenjene poduzetnicima i koristi koje od razvoja cikloturizma može imati cijela zajednica. S obzirom na to da u današnjim uvjetima glavni izvor sredstava za unapređenje biciklističke infrastrukture, a tako i cikloturizma predstavljaju fondovi Europske unije, trebalo bi biti lakše uskladiti stavove različitih interesnih skupina nego u slučaju da većinu sredstava treba pribaviti iz lokalnih ili državnog proračuna. Stoga je za očekivati da će za dobrobit cijele zajednice i razvoja cikloturizma dogovor biti razmjerno lako postignut.

2.6. Trendovi na svjetskom tržištu cikloturizma-potencijal cikloturizma

Cikloturizam predstavlja aktivan oblik turizma koji podrazumijeva vožnju bicikлом, odnosno obilazak određenog turističkog lokaliteta ili destinacije vlastitim ili iznajmljenim bicikлом. Cikloturizam posljednjih godina polako postaje sve značajnija turistička grana. Možemo ga definirati kao turizam posebnih interesa, kod kojega je vožnja bicikлом važan motiv odlaska na turističko putovanje, bilo da se bicikl koristi kao glavno prijevozno sredstvo za dolazak do destinacije ili se radi o rekreativnom korištenju bicikla tijekom boravka turista u destinaciji. Značaj cikloturizma kao turističkog proizvoda je prepoznat i u Strategiji razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine (str. 8-9), gdje je stavljen u fokus kao turistički proizvod koji na razini Hrvatske ima izraženu perspektivu razvoja. Može se promatrati u užem i širem smislu kao glavna aktivnost odnosno kao glavno prijevozno sredstvo ili kao dodatna sportsko rekreativna aktivnost.

Cikloturist je osoba kojoj je motiv relaksacija i opuštanje, zdrav život i boravak u prirodi. Također, turiste možemo podijeliti na dvije glavne kategorije: oni koji iznajmljuju bicikl na određenoj destinaciji (obično su to jednodnevni izleti) i oni koji koriste bicikl na putovanjima i kao glavno prijevozno sredstvo. Cikloturisti

se mogu podijeliti prema različitim tržišnim segmentima s obzirom na demografska obilježja, učestalosti odlaska na putovanja, udaljenosti destinacija koje posjećuju, brzini kojom putuju, motivaciji te mjestu koje žele posjetiti. Razvoj cikloturizma u Hrvatskoj prethodnih je godina uglavnom bio prepušten lokalnim inicijativama i inicijativama pojedinih entuzijast(ic)a. Cikloturizam se značajnije počeo razvijati početkom 1990-tih godina prošlog stoljeća. Glavni motiv putovanja cikloturista je aktivno ili pasivno sudjelovanje u biciklizmu. Dodatni motivi koji utječu na potražnju za cikloturizmom su sudjelovanje u natjecateljskom biciklizmu i promatranje biciklističkih događanja.

Tablica 5. Segmentacija tržišta cikloturizma na temelju rangiranja ruta prema vodećem svjetskom ciklo tourooperatoru

Rang	Dnevna udaljenost u km	Opis rute
0 – blaga ruta	15-35	Pretežito ravan teren, blagi usponi
1 – lagana ruta	25-40	Blagi teren, blagi usponi
2 – umjerena ruta	35-65	Za bicikliste rekreativce koji redovno vježbaju, zahtjevniji usponi
3- ruta višeg intenziteta	40-80	Aktivni biciklisti veće udaljenosti, zahtjevniji usponi
4-izazovna ruta	65-120	Iskusni biciklisti, izazovne staze i izazovni usponi
5-zahtjevna ruta	90-160	Pasionirani biciklisti, visoka razina fizičke spremnosti, duge, izazovne, zahtjevne staze

Izvor: <https://www.skedaddle.co.uk/>

Šezdeset milijuna cikloturista putuje svijetom, 60% muškaraca i 40% žena, različitim dobnim skupinama, a statistike pokazuju da su turisti na dva kotača, tj. cikloturisti bolji potrošači u destinaciji jer troše oko 30 posto više nego »klasični« turisti. Cikloturisti pripadaju skupini srednje ili visoko obrazovanih turista. (Akcijski plan razvoja cikloturizma RH).

Cestovni biciklisti su prosječne starosti oko 45 godina, imaju uspješne karijere i biciklizam im je strast. Brdski biciklisti su u prosjeku nešto mlađi i s nešto nižim primanjima, ali još uvijek jedna zdrava zapadnoeuropska srednja klasa. Najbolji potrošači su cestovni biciklisti koji vole čisto, lijepo i skupo, preko 90 posto njih odsjeda u hotelima gdje imaju na raspolaganju dodatne usluge kao što su wellness, prilagođena gastronomija i slično.

Cikloturisti koriste lokalne trgovine i ugostiteljske objekte, važna im je sigurnost ceste (slabiji promet), traže destinacije sa označenim rutama, raznolikim sadržajem te smještajnim kapacitetima prilagođenim cikloturistima prema 'bike and bed' standardima.

Potrošački segmenti cikloturista se mogu podijeliti u dvije skupine – biciklisti rekreativci i pasionarni biciklisti. Cikloturiste se može promatrati i prema učestalosti i udaljenosti koju prelaze – povremeni cikloturisti, cikloturisti na kratke udaljenosti, cikloturisti na duge staze i profesionalni cikloturisti. Biciklisti rekreativci predstavljaju veći potrošački segment, preferirajući fizički

manje zahtjevne rute, imaju unaprijed planiran i organiziran itinerar te traže udoban smještaj. Većinom su srednje i zrelije dobi, od 35 do 60 godina.

Istraživanje ADFC Njemačka za 2016.g. pokazuje da je 7,6 % ili 5,2 mil. Nijemaca je napravilo barem jedno putovanje biciklom s najmanje 3 noćenja. Bilježi se porast broja cikloturista, a samo u razdoblju od 2014 do 2016. veći je za 30%. (<http://www.adfc.de/radreiseanalyse/die-adfc-radreiseanalyse-2017>)

Za razliku od biciklista rekreativaca, pasionarni biciklisti najčešće nemaju razrađen plan putovanja, traže jednostavan i cjenovno prihvatljiv smještaj te su većinom mlađe životne dobi, od 20 do ranih tridesetih godina. Zanima ih izazov i zahtjevnije biciklističke staze. Većina cikloturista dolazi vlastitim biciklom, a jedan manji dio u destinaciji iznajmljuje bicikle ili koristi „bike sharing“ sustav. Važno je reći da postoji i nekoliko vrsta biciklizma, brdski za koji postoje odlični preduvjeti za razvoj na našoj obali i otocima, cestovni, i takozvani „trekking and family“.

(www.vsmti.hr/en/courses/course-materials/.../2462-p5cikloturizam.html 25.6.2015)

Najznačajnija geografska tržišta u Europi su europske destinacije koje imaju značajnije razvijen turistički proizvod namijenjen cikloturistima, a to su: Austrija, Francuska, Hrvatska, Italija, Mađarska, Nizozemska, Njemačka, Slovenija i Velika Britanija.

3. STANDARDI ZA RAZVOJ CIKLOTURISTIČKE INFRASTRUKTURE

Kada je riječ o zakonskoj regulativi, primarno je potrebno uspostaviti regulatorni okvir koji bi omogućio učinkovitu koordinaciju cikloturističkih aktivnosti i olakšao poduzimanje poduzetničkih aktivnosti u domeni cikloturizma. To u prvom redu uključuje:

- usklađivanje ruta s potrebama cikloturizma što podrazumijeva prilagodbu koridora glavnih državnih biciklističkih ruta donesenom u Ministarstvu mora, prometa i infrastrukture potrebama cikloturizma.
- uspostavu koordinacijskog centra za cikloturizam koja je potrebna radi učinkovite koordinacije cikloturističkih aktivnosti, budući da one zadiru u mnoštvo različitih interesnih grupa i ne vode računa o administrativnim granicama.
- zakonsko reguliranje uređenja ruta podrazumijeva donošenje potrebnih zakona vezanih uz uređenje i izgradnju biciklističkih ruta. Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture je već doneslo Pravilnike vezano za cikloturizam
- regulaciju kretanja bicikala po nasipima, branama i šumama, koja je postala je nužnost uslijed sve intenzivnijeg razvoja cikloturizma, posebice stoga što u toj domeni postoje brojne neusklađenosti. Primjerice po pitanju kretanja po šumskim površinama postoji problem konflikta interesa različitih korisnika.

- Prilagodba zakonskih odredbi vezanih uz cikloturizam sa zakonskom praksom u državama Europske unije potrebna je zbog pripadnosti Hrvatske Europskoj uniji zbog činjenice da većina cikloturista u Hrvatskoj dolazi iz zemalja Europske unije. Posebno je važna regulativa vezana uz sigurnost na cestama zbog privlačenja većeg broja organiziranih sportskih biciklističkih tura, koje aktualna zakonska rješenja ponekad ograničavaju u kretanju.

3.1. Tehnički propisi i standardi

Osim Pravilnika Ministarstva mora, prometa i infrastrukture vezano za cikloturizam, navedenih u prvom poglavlju Operativnog Plana, postoji cijeli niz pravilnika i zakonskih rješenja vezanih za izgradnju cikloturističke infrastrukture: Zakon o cestama, Zakon o normizaciji, Zakon o gradnji, Zakon o prostornom uređenju, Zakon o Hrvatskoj komori inženjera tehnologije prometa i transporta; zatim Pravilnika: Pravilnik o prometnim znakovima opremi i signalizaciji na cestama, Pravilnik o turističkoj i ostaloj signalizaciji na cestama, Pravilnik o osnovnim uvjetima kojima javne ceste izvan naselja i njihovi elementi moraju udovoljavati s gledišta sigurnosti prometa, Pravilnik o sadržaju, namjeni i razini razrade prometnog elaborata za ceste, Pravilnik o vrsti i sadržaju projekata za javne ceste, Pravilnik o održavanju i zaštiti javnih cesta, Pravilnik o kontroli projekata, kao i Pravilnik o izradbi, izdavanju i objavi hrvatskih normi koje se odnose na prometne znakove, tehničke uvjete, dopunske ploče, prometnoj opremi ceste; Pravilnik o korištenju šumske infrastrukture, Pravilnik o korištenju ne drvnih šumskih proizvoda.

3.2. Bike&bed smještaj

Vezano za Bike&bed smještaj definirani su uvjeti za dobivanje oznake posebne ponude smještaja „bike friendly“ (<http://www.adfc.de>), a to su:

1. Smještaj već mora imati krovnu oznaku kvalitete
2. Vlasnik smještaja pristaje primati cikloturiste na jednu noć u periodu od 15.9. do konca godine i od 1.1. do 15.6.
3. Vlasnik smještaja mora imati osiguran natkriven i zatoren prostor, spremište za bicikle. Spremište mora imati bravu za zaključavanje. Ako smještaj ima više zasebnih smještajnih jedinica a samo jedno spremište za bicikle, to spremište mora imati video nadzor ili cikloturisti moraju imati mogućnost spremanja svog bicikla u svojoj smještajnoj jedinici (apartmani). Za svaki bicikl potrebno je u spremištu osigurati cca 2 m² prostora. Spremište mora biti opremljeno stalcima za odlaganje bicikala koji moraju biti obloženi zaštitnim materijalom kako ne bi oštetili bicikl (spužva, guma). Bicikli se pri spremanju ne smiju dodirivati. Preporuča se postavljanje tako zvanih visećih stalaka na način da se prednji kotač zakači za kuku na zidu a stražnji treba biti oslonjen na nosač ili na pod prostorije.

4. U spremištu mora biti na raspolaganju jedan (1) set alata za popravak bicikala, jedan (1) stalak za popravak bicikala i jedna (1) pumpa za pumpanje pneumatika.
5. U sklopu smještaja mora biti osigurana usluga perilice za veš sa sušilicom za pranje i sušenje biciklističkih trikova (u roku do 12 sati).
6. U sklopu okućnice cikloturistima mora biti na raspolaganju mjesto za pranje bicikala (gumeno priključno crijevo za vodu sa nastavkom za četkanje i pranje, upojna rešetka za vodu).
7. U sklopu smještaja cikloturistima moraju biti dostupne karte biciklističkih cesta, informacije (adresa, broj telefona) trgovine specijalizirane za prodaju dijelova i opreme za bicikle koja ne smije biti udaljena više od 20 km od mjesta boravka cikloturista (u protivnom vlasnik smještaja na sebe preuzima narudžbu i isporuku potrebnih dijelova i opreme). Isto se odnosi na servis specijaliziran za servisiranje bicikala.
8. Vlasnik smještaja mora cikloturistima staviti na raspolaganje i ostale važne informacije, poput broja telefona taksi službe specijalizirane za prijevoz putnika s biciklima, red plovidbe trajekata (na otocima), vozni red autobusa i vlakova koji pružaju mogućnost prijevoza putnika s biciklima, popis „bike friendly“ restorana (restorani koji imaju sigurno mjesto za ostavljanje bicikala i mjesto za sjedenje cikloturista u sportskoj opremi, te ponudu laganih obroka za cikloturiste) i slično.
9. Na ulazu u smještajnu jedinicu ili u spremištu za bicikle vlasnik smještaja je dužan osigurati mjesto za presvlačenje i odlaganje obuće cikloturista sa mogućnošću sušenja (u kišnim periodima) ili dozvoliti da cikloturisti u obući ulaze u smještaj (biciklističke cipele sa metalnim kopčama).

3.3. Kriteriji kvalitete i razvoj EuroVelo ruta

Što se tiče kriterija kvalitete i razvoja EuroVelo ruta potrebno je zadovoljiti određene standarde, a to su prije svega:

- **sigurnost** – promet motornih vozila mora biti manji od 500 vozila, maksimalno do 2000 dnevno uz uvjet da je ograničenje brzine 30 km/h
- **atraktivnost**
- **povezanost i direktni put** - destinacije sa označenim rutama
- **minimalni usponi** - ne preko 6% (maximum 10%), ukupno ne više od 1000m dnevno
- **kvalitetna podloga** - podloga pogodna za trekking bicikl, po mogućnosti i za cestovni bicikl, dječji bicikl, prikolice
- **raspoloživost usluga** - smještajni kapaciteti prilagođeni cikloturistima prema „bike i bad“ standardima, lokalne trgovine i ugostiteljski objekti, prijevoz bicikala (npr. autobusom, vlakom,

trajektom), servisne stanice za bicikle, stanice za punjenje električnih bicikala, dodatne usluge kao što su wellness, prilagođenu gastronomiju i sl. (<http://eurovelo.org/wp-content/uploads/2011/08/European-Certification-Standard-Short-Manual-English.pdf> i <http://eurovelo.org/wp-content/uploads/2011/08/Guidance-on-the-Route-Development-Process.pdf>)

4. SWOT ANALIZA

Swot analiza (SWOT je akronim od Strengths, Weaknesses, Opportunities i Threats - prednosti, nedostaci, prilike i prijetnje) je napravljena na temelju istraživanja mišljenja dionika uključenih u razvoj cikloturizma putem odgovora prikupljenih na radionici, zatim turističkih tržišnih trendova i saznanja o tržišnim prilikama i prijetnjama te temeljem analize resursne osnove projektnog područja.

Cilj SWOT analize je objektivno sagledavanje svih relevantnih prednosti i nedostataka Ličko-senjske županije kao destinacije cikloturizma odnosno analiza internih prednosti i nedostataka, koje možemo iskoristiti, promijeniti, poboljšati ili smanjiti njihov utjecaj, te analiza eksternih prilika i prijetnji, na koje trebamo paziti i uvažavati ih, u smislu iskorištenja dobrih prilika ili smanjenja postojećih prijetnji.

Prilike i prijetnje iz okruženja mogu utjecati na budući razvoj turizma projektnog područja te se iz definiranih prednosti, nedostataka, prijetnji i prilika dalje razvijaju turistički proizvodi, definira se vizija turističkog razvoja projektnog područja kao i glavni razvojni projekti.

Tablica 6. Swot analiza za razvoj cikloturizma LSŽ

PREDNOSTI	NEDOSTACI
• 1500 km označenih atraktivnih biciklističkih ruta u Ličko-senjskoj županiji • Umrežavanje u važne međunarodne biciklističke rute (EuroVelo 8 – Mediteranska ruta) • Prirodna bio raznolikost i visoka razina očuvanosti prirodne osnove • Veliki broj zaštićenih prirodnih lokaliteta - mnoštvo područja osobito atraktivnih za biciklizam • Atraktijska osnova očuvanog ruralnog prostora s bogatom i raznolikom kulturno-povijesnom i tradicijskom baštinom • Usmjerenost programima razvoja održivog turizma • Komplementarnost s ostalim oblicima turizma u destinaciji • Velik broj lokalnih cesta s niskim intenzitetom prometa • Visoka razina osobne sigurnosti • Gostoljubivost stanovništva - razvijena smještajna i ugostiteljska ponuda • Postojanje licenciranih ciklo vodiča i obučenih organizatora turističkih sadržaja u prirodi (licencirana 4 vodiča) • Ugodna klima u većem dijelu godine, osobito u proljeće i jesen • Povoljan prometni položaj u odnosu na velika potencijalna tržišta • Već razvijeni projekti turističkih zajednica, udruga i turističkih agencija iz segmenta aktivnog odmora • Pripadnost Hrvatske Europske uniji od 2013. godine • Raspoloživost sredstava iz EU fondova za projekte vezane uz ciklo turizam • Uspostavljena osnovna zakonska regulativa vezana uz ciklo turizam	• Nepostojanje uređenih biciklističkih staza i traka posebno u urbanim dijelovima gradova i uz dionice cesta s prometom jačeg intenziteta (Novalja, Plitvička jezera) • Nepovezanost ruta zbog nepostojanja nacionalne mreže ruta • Nedostatak profesionalno oblikovanih proizvoda • Nedostatak stručnih znanja kod subjekata koji se bave cikloturizmom • Nerazvijena ponuda pratećih usluga namijenjenih cikloturistima • Niska razina informacija za cikloturiste i rascjepkanost ponude • Slabe mogućnosti prijevoza bicikala željeznicom te pogotovo autobusima i brodovima • Nedovoljan broj kvalitetnih i pouzdanih kartografskih podloga • Niska razina suradnje među dionicima turističkog razvoja • Nepovoljna poduzetnička klima • Nedovoljna promocija i prepoznatljivost Hrvatske pa tako i Ličko-senjske županije kao cikloturističke destinacije • Turizam, općenito, na području LSŽ izrazito sezonskog karaktera (lipanj, srpanj, kolovoz, rujan) • Nepostojanje organizirane edukacije za ciklovodiče na području Županije • Nedovoljan broj smještajnih objekata i slaba ugostiteljska ponuda na određenim rutama
PRILIKE	PRIJETNJE
• Veliki udio površina zaštićenih u okviru programa NATURA 2000 • Trasiranje i uređenje EuroVelo 8 – Mediteranske rute • Dizanje kvalitete cikloturističke infrastrukture u mikro destinacijama (ciklo regijama) u LSŽ • Dizanje razine stručnih znanja zbog rasta važnosti cikloturizma • Dizanje ekološke svijesti i s time povezano poticanje korištenja bicikala • Širenje bike-share javnih sustava za korištenje • Primjena novih tehnologija, posebice u domeni informiranja i kartografije • Mogućnosti korištenja fondova Europske unije za razne oblike uređenja cikloturističke infrastrukture • Nacionalni poticaji destinacijskim menadžment kompanijama i poduzetnicima za razvoj projekata u domeni cikloturizma • Usklađivanje zakonske regulative vezane uz biciklizam s regulativom Europske unije na nacionalnoj razini • Razvoj programa cijelogodišnjeg turističkog poslovanja (365) • Razvoj turizma na kontinentu i turističkih proizvoda komplementarnih cikloturizmu • Razvoj ponude pratećih sadržaja i aktivnosti za cikloturiste	• Porast automobilskog prometa, ukidanje nerentabilnih željezničkih pruga i smanjenje broja putovanja željeznicom • Nema Posebnih traka uz javne ceste, definiranih Pravilnikom o biciklističkoj infrastrukturi na području LSŽ • Otežani razvoj cikloturizma na otoku zbog nemogućnosti korištenja katamarana za prijevoz bicikala i visokih cijena trajektnog prijevoza • Nerazvijena partnerstva i suradnja te konflikti javnog i privatnog interesa • Nedostatak inovativnih poduzetnika i kvalitetne radne snage uslijed pada broja stanovnika u ruralnim prostorima i odljeva obrazovanog kadra u inozemstvo • Nedovoljna suradnja između JLS i županije na razvoju cikloturizma • Smanjene mogućnosti djelovanja malih kontinentalnih turističkih zajednica zbog ograničenih sredstava za promotivne aktivnosti • Konkurenčija iz zemalja u okruženju u smislu olakšanog djelovanje inozemnih agencija vezano uz pripadnost Hrvatske EU • Otežana izgradnja cikloturističke infrastrukture uslijed neadekvatne zakonske regulative i imovinsko-pravnih problema • Neadekvatno i dugotrajno rješavanje problema s drugim korisnicima prostora • Niska razina svijesti o razvoju turizma i njegovim mogućnostima

Prednosti koje ovaj prostor čine jedinstvenim predstavljaju snagu u odnosu na konkurente. Nedostaci predstavljaju prepreku razvoju turizma, ali njih treba promatrati kao faktore koji uz niz kvalitetnih aktivnosti i dobrog upravljanja mogu postati prednosti, ali i osnova za neke nove turističke proizvode koji će biti konkurentni na tržištu. Najznačajniju prednost projektnog područja svakako predstavlja očuvana priroda i nezagoden okoliš. Uglavnom cijeli prostor Županije predstavlja privlačnu prirodnu cjelinu pogodnu upravo za biciklizam.

Što se tiče prednosti vezanih uz marketinške aktivnosti na predmetnom području izrađeni su interaktivni i promotivni materijali i karte postojećih ruta gotovo za cijelo područje. Infrastrukturne nedostatke karakterizira nedovoljan broj smještajnih objekata, slaba ugostiteljska ponuda na pojedinim biciklističkim rutama u Županiji.

Prilike se ogledaju u donesenim strateškim dokumentima vezanim za razvoj turizma i naročito cikloturizma u Hrvatskoj, odnosno Strategiji razvoja turizma do 2020. te Akcijskom planu cikloturizma kao krovnim dokumentima. Mogućnosti korištenja fondova Europske unije za razne oblike uređenja ciklo turističke infrastrukture također predstavljaju priliku za razvoj cikloturizma predmetnog područja. Prijetnje predstavljaju porast automobilskog prometa, a i činjenica da sve navedene biciklističke staze većinom vode po postojećim cestama po kojima se odvija promet motornih vozila, dok preostali dio vodi po makadamskim cestama i poljskim putevima. Također nerazvijena partnerstva i suradnja javnog i privatnog interesa, niska razina svijesti o razvoju turizma i njegovim mogućnostima te nedostatak inovativnih poduzetnika i kvalitetne radne snage uslijed pada broja stanovnika u ruralnim prostorima te odljeva obrazovanog kadra u inozemstvo predstavljaju prijetnje za razvoj cikloturizma kao tržišno konkurentnog turističkog proizvoda.

5. VIZIJA I CILJEVI RAZVOJA CUKLOTURIZMA U LIČKO-SENJSKOJ ŽUPANIJI DO 2020.G

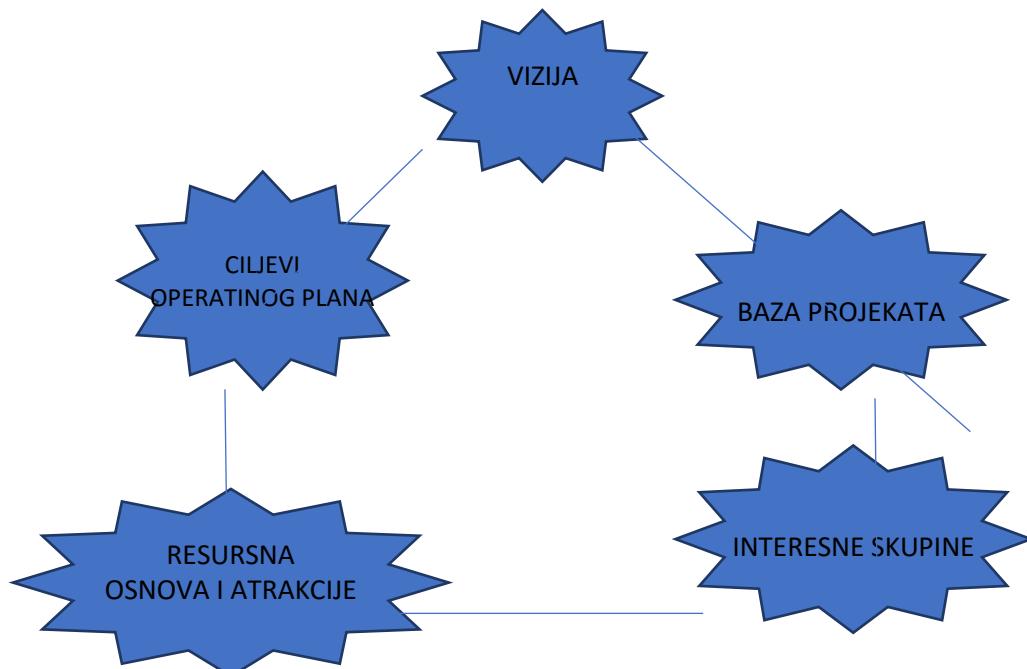
Sukladno metodologiji izrade, Operativni plan razvoja cikloturizma Ličko-senjske županije temelji se na nekoliko ključnih, međusobno povezanih i uvjetovanih koraka:

- ❖ Definiranje vizije projektnog područja kao destinacije cikloturizma koja predstavlja željenu i realnu sliku budećeg stanja predmetnog područja i koja je prihvatljiva svim dionicima razvoja cikloturizma
- ❖ Definiranje razvojnih ciljeva s ciljem operacionalizacije prethodno definirane vizije

- ❖ Definiranje ključnih razvojnih projekata koji su u funkciji postizanja prethodno postavljenih strateških razvojnih ciljeva

Slika 5: Logika operativnog plana

Vizija razvoja cikloturizma Ličko-senjske županije sažeta je i jasna slika o željenom stanju razvoja cikloturizma do 2020.g.

Iako se slika željenog stanja i ukupnog razvoja uglavnom zasniva na željama i ambicijama, ona mora biti realna.

Također je važno da vizija razvoja bude temeljena i na općeprihvaćenim vrijednostima turističkog razvoja kao što su održivost, ekološka osviještenost, poštivanje vrijednosti i kulture lokalne zajednice i sl.

Temeljem podataka prikupljenih tijekom radionica s glavnim dionicima razvoja, temeljne odrednice vizije razvoja cikloturizma na području Ličko-senjske županije definirana je slijedeća

VIZIJA

Ličko-senjska županija 2020. godine biti će prepoznatljiva kao regionalna i europska destinacija ciklo turizma. Svoj će razvoj temeljiti na dostupnim turističkim resursima i atrakcijama, održivom razvoju turizma i povezivanju općina i gradova u cikloturističku cjelinu, s ciljem podizanja kvalitete ukupnog turističkog proizvoda i podizanja standarda i kvalitete života lokalnog stanovništva.

Kada se oko vizije usuglase svi dionici razvoja cikloturizma uključeni u proces, vizija predstavlja ideju vodilju i daje idejne smjernice za razvoj samog cikloturizma kao specifičnog oblika turizma.

Zbog toga je bitno da ona predstavlja odraz stavova, mišljenja, želja i potreba glavnih dionika razvoja cikloturizma koji se aktivno uključuju u planirani turistički razvoj te tako postaju odgovorni za realizaciju definirane i prihvачene vizije.

5.1. Ciljevi razvoja cikloturizma do 2020.g.

Ciljevi razvoja cikloturizma su u funkciji postizanja prethodno definirane vizije razvoja cikloturizma na projektnom području. To prije svega znači da se razvoj cikloturizma treba temeljiti na održivom korištenju prirodnih resursa na način koji će biti prihvatljiv lokalnom stanovništvu.

Operativne ciljeve vezano za metodologiju izrade moguće je mjeriti, nadzirati ili poticati. Slično kao i kod definiranja vizije, strateške ciljeve trebaju podupirati svi najvažniji dionici razvoja cikloturizma.

Cilj 1 - Podržavati razvoj projektnog područja kao destinacije cikloturizma Niska razina svijesti lokalnog stanovništva o turizmu/cikloturizmu kao realnoj razvojnoj opciji može rezultirati nezainteresiranošću lokalnog stanovništva za razvoj turizma te zahtjeva pojačan angažman cjelokupne lokalne zajednice, a osobito tijela javne vlasti na promicanju ideje o značaju cikloturizma. Potrebno je konstantno raditi na suradnji svih dionika uključenih u razvoj cikloturizma, pri čemu je vrlo važan i partnerski odnos između javnog i privatnog sektora.

Cilj 2 – Stvaranje poticajne klime za sve vrste poduzetništva -javna turistička infrastruktura koja će moći udovoljiti zahtjevima potražnje kao posljedice razvoja cikloturizma na projektnom području. U tom smislu potrebno je slijedeće:

Povećati broj i kvalitetu smještajnih objekata na području obuhvata projekta, odnosno smještajnih kapaciteta u obiteljskom vlasništvu, a osobito onih smještajnih objekata koji su prvenstveno namijenjeni cikloturistima i koji udovoljavaju kriterijima „bike & bed“ standarda. Također razvijati nove i osuvremenjivati postojeće biciklističke staze, koje je potrebno privesti (ciklo) turističkoj svrsi na način da se na njima osiguraju objekti javne turističke infrastrukture, primjerice biciklistička odmorišta, „bike self servis“ stanice, signalizacija i sl. Osobito je važno osigurati dobro povezivanje županijskih ruta s državnim (uključujući i rutama susjednih županija) kao i na pravac EuroVelo 8.

Cilj 3 – Razvoj novih turističkih doživljaja temeljenih na postojećim turističkim resursima i atrakcijama predmetnog područja.

Navedeno je vezano za turističke aktivnosti koje se mogu organizirati i odvijati u visoko vrijednom prirodnom ambijentu i ruralnim te ekološki očuvanim područjima, a namijenjeni su između ostalih i cikloturistima.

Povezivanjem dijelova turističke ponude i kreativnim kombiniranjem različitih proizvoda individualnih ponuđača (smještaj, prehrana, aktivnosti, izleti i sl.) inicirati razvoj cijelog spektra različitih, tematiziranih turističkih doživljaja

Cilj 4 – Promocija cikloturizma

U sklopu promidžbenih aktivnosti raditi na promociji cikloturizma na nacionalnoj i EU razini.

Definirana vizija razvoja cikloturizma kao i strateški ciljevi osiguravaju inute neophodne za buduće tržišno pozicioniranje te za gradnju prepoznatljivog turističkog imidža u budućnosti.

6. RAZVOJNI PROJEKTI

U skladu sa Operativnim planom razvoja cikloturizma između ostalog, identificiran je i određeni broj konkretnih razvojnih projekata koje treba implementirati.

Pri tome treba naglasiti da objektivan i transparentan izbor i/ ili određivanje prioriteta u realizaciji predloženih projektnih prijedloga ovisi o njihovom stupnju spremnosti za apliciranje i financiranje putem raspoloživih izvora financiranja.

Razvojni projekti odnose se na pet tematskih područja koja su definirana Akcijskim planom razvoja cikloturizma RH i to:

- ▶ Infrastrukturni projekti - izrada planova trasiranja, obilježavanja na terenu i održavanja biciklističkih ruta u skladu s važećom zakonskom regulativom, što uključuje i izgradnju biciklističkih staza i traka na pojedinim dionicama; infrastrukturni projekti uključuju i uređenje bike parkova
- ▶ Projekti vezani uz zakonsku regulativu – dogovori i po potrebi sklapanje sporazuma s posebnim dionicima vezano uz uređenje i održavanje biciklističkih ruta u šumskim područjima, zaštićenim područjima-NP Plitvička jezera, NP Sjeverni Velebit, NP Paklenica, PP Velebit, segment zakonske regulative uključuje i sigurnosne aspekte u kretanju biciklista (MUP) te provođenje standardizacije za lokalne bike&bed i bike-friendly smještajne objekte
- ▶ Projekti vezani uz edukaciju – edukacija vezana uz planiranje i projektiranje cikloturističkih ruta i razvoj cikloturizma za djelatnike turističkih zajednica i poduzetnike u cikloturizmu, edukacija , vodiča u cikloturizmu i sl.
- ▶ Projekti koji se odnose na unapređenje cikloturističke ponude – razvoj „Bike & Bed“ smještajne ponude, organizacija biciklističkih manifestacija, biciklističkih utrka
- ▶ Projekti koji se odnose na sustav informiranja i marketing u cikloturizmu - izrada specijalnih cikloturističkih karata i drugih promidžbenih materijala, izrada i održavanje posebnih WEB stranica namijenjenih cikloturistima (digitalne karte s GPS podacima)

Na temelju smjernica razvoja cikloturizma definiranih Akcijskim planom razvoja cikloturizma i s obzirom na područja djelovanja (infrastruktura, zakonska regulativa, ljudski resursi i tehnologija, upravljanje turizmom u destinaciji i sustav informiranja i marketing), a nakon održanih sastanaka/ radionica sa glavnim dionicima razvoja cikloturizma na projektnom području, dionici su dostavili projektne prijedloge sa svrhom razvoja ponude cikloturizma na području LSŽ.

Pristigli projekti/projektni prijedlozi uvršteni su u interaktivnu Bazu projekata Cikloturizma Ličko-senjske županije. Baza projekata sastavni je dio ovog Operativnog plana, a nalazi se u Prilogu 3. OP-a.

6.1. PROJEKTI PO PRIORITETIMA ZA RAZDOBLJE 2017.-2020.

Na sastancima /radionicama dionici su se izjasnili da će se projekti koji su dostavljeni u Bazu realizirati po stupnju spremnosti pristiglih projekata te su utvrdili prioritete u realizaciji po pojedinim godinama, a za razdoblje 2017.-2020.g. kako slijedi:

Tablica 7: Projekti po prioritetima za razdoblje 2017.-2020.

Nositelj/projekt	2017.	2018.	2019.	2020.
TZ Karlobag/Biciklistička destinacija Karlobag	X			
Općina Donji Lapac/Uređenje staza na području općine D. Lapac	X			
TZ LSŽ/LIKA TOURING RUTA- Županijska ruta	X			
TZ Plitvička jezera/ Gola Plješevica	X			
TZ Gospić/ 2 Bike odmorišta i bike servisi	X			
TZ LSŽ/Edukacije	X			
Općina Vrhovine/ Revitalizacija biciklističkih staza u općini Vrhovine	X			
TZ Gospić/Bike park		X		
TZ Gospić/Biciklističke manifestacije		X		
Grad Otočac/Otočac i bicikli u 21. stoljeću			X	
Grad Otočac/Uređenje biciklističkih traka i odmarališta				X
Općina Udbina/Uređenje biciklističkih staza				X
Grad Novalja/Razvoj cikloturizma na području grada Novalje			X	
Grad Gospić/Biciklom od izvora do izvora				X
Općina Donji Lapac/Biciklistička ruta Udbina-D. Lapac-Korenica				X
TZ Plitvička jezera/Uređivanje specijaliziranog MTB Parka			X	
TZ Plitvička jezera/Ruta kontinent- Dalmacija				X
TZ Senj/Vidikovci podvelebitskog kraja		X		

S ciljem što bržeg pokretanja cikloturizma kao jedne od turističkih aktivnosti Ličko-senjske županije u skladu s Operativnim planom provesti će se slijedeće projektne aktivnosti:

- 1) Izrada turističkih karata - Turističke karte potrebno je izraditi za cijelo područje Ličko-senjske županije. Karta treba biti jednostavna, informativna s naznačenim turističkim atrakcijama i resursima te popisom ugostiteljskih i smještajnih objekata kao i dodatnih važnijih atrakcija i korisnih informacija.

- 2) Izrada mobilne aplikacija CycloLikaCroatia - Izrada mobilne aplikacije za smartphone platforme IOS, Android.
- S obzirom da suvremenim mobilnim telefonima imaju geolokacijske funkcionalnosti, mogu se iskoristiti mogućnosti GPS satelitske navigacije za navođenje ciklo turista po različitim biciklističkim stazama. Postavljanje QR kodova na info ploče može se iskoristiti za dodatnu informaciju o turističkim znamenitostima određenih područja koja se nalaze uz označene biciklističke staze.
- Mobilna aplikacija CycloLikaCroatia bila bi izrađena za glavne *smartphone* platforme, iOS i Android, i njen glavni cilj je otkrivanje područja Like putem vožnje biciklom i navigacija po označenim biciklističkim stazama. Uz mogućnost navigacije na digitalnom mediju, aplikacija mora sadržavati i dodatne povezne sadržaje (vezu na website i društvene mreže). Aplikacija bi trebala biti u početku potpuno besplatna ali se unutar aplikacije može dodatno postaviti neki atraktivni sadržaj koji upućuje na veću posjećenost (npr. link na nacionalne parkove)
- 3) Izrada WEB stranice - WEB stranice sa domenom www.cyclilika.com koja bi objedinila turističku ponudu cijelog područja Ličko-senjske županije i na taj bi način bila u funkciji promocije Ličko-senjske županije kao poželjne i atraktivne cikloturističke destinacije.
- 4) Promocija cikloturističke ponude Ličko-senjske županije na društvenim mrežama - Aktivnost obuhvaća promociju na društvenim mrežama kao što su Facebook, Instagram, Twitter, ili društvenim mrežama koje su se specijalizirale za područje turizma i putovanja (npr. TripAdvisor). Osim promocije putem web stranica, jedan od najnovijih trendova u destinacijskom marketingu je i intenzivna primjena web 2.0 funkcionalnosti za promociju turističkih proizvoda i usluga. Društveni web (web 2.0) se može definirati kao novi pravac u razvoju Interneta, sa visokim stupnjem interaktivnosti te intenzivno korištenje multimedijalnih i korisničkih sadržaja.
- 5) Razvijanje dodatnih biciklističkih ruta na području Karlobaga i Donjeg Lapca, što uključuje pregled terena, snimanje, trasiranje, označavanje i ostalo. Zatim na temelju prijedloga turističkih zajednica odnosno prijedloga ruta realizirati Županijsku „LIKA TOURING RUTU“. Prilikom planiranja dionica „Lika touring rute“ potrebno je voditi računa o raspoloživosti smještajnih i ugostiteljskih kapaciteta, a to bi ujedno bila i podloga dalje agencijama koje bi osmišljavale višednevne programe. Ova aktivnost obuhvaća slijedeće:
- Trasiranje i snimanje županijske touring rute koja će povezati postojeće cikloturističke mikroregije unutar Županije, ali i s

- rutama susjednih županije – Karlovačke, Zadarske i Primorsko-goranske županije odnosno državnim rutama,
- umrežavanje sa EuroVelo 8
  - osmišljavanje/dizajn sustava oznaka za županijsku „LIKA TOURING RUTU“
  - jednoobrazno označavanje/signalizacija „LIKA TOURING RUTE“

Preporuka je da se jednoobrazni sustav, osim na županijskoj ruti, dalje koristi i na pojedinim mikro lokacijama, kako se mreža lokalnih staza bude u budućnosti nadopunjava i/ili kako se budu mijenjale dotrajale već postojeće oznake na terenu. Tako će se pomalo ujednačiti oznake na cijelom području LSŽ, a da se izbjegne nepotrebno mijenjanje oznaka koje su još uvijek u dobrom stanju.

6.2. Provedba operativnog plana

Provedba operativnog plana razvoja cikloturizma podrazumijeva djelovanje na tri područja:

► Strateški

Operativni plan podrazumijeva operacionalizaciju postupaka s ciljem da se dođe do željenih rezultata odnosno ispunjenja ciljeva navedenih u Operativnom planu.

Trenutna nedovoljna razvijenost cikloturizma može se riješiti putem uključivanja svih dionika odnosno interesnih skupina, a nakon pozitivnog konsenzusa dionika na način da se provodi određena procedura, stvarajući pri tome projektni tim koji dovodi projekt do kraja tj. postiže se operacionalizacija Operativnog plana.

► Normativno

Institucionalno – pravni okvir obuhvaća unošenje potrebnih izmjena u prostornim planovima, vezano za izgradnju biciklističke infrastrukture definiranih Pravilnicima i zakonima, navedenima u poglavljima Pravnog okvira i Standardima za razvoj cikloturističke infrastrukture, sastavnih dijelova ovog Operativnog plana.

► Operativno

Predstavlja izradu izvedbenih planova/projekata te realizaciju projekata u skladu sa prethodno utvrđenim prioritetima, usuglašenih s interesima dionika. Pri tome je posebno važna uloga Županije koja mora voditi računa da provedba projekata prijavitelja iz Baze projekata cikloturizma Ličko-senjske županije bude u skladu s Operativnim planom razvoja cikloturizma Ličko-senjske županije 2017.-2020. godine, s time da Županija može biti i prijavitelj projekata iz Baze projekata na javne pozive ovisno o uvjetima pojedinog javnog poziva.

6.3. Mogućnosti financiranja

Financiranje razvoja cikloturizma može se vršiti na različite načine. Financijski poticaji odnose se s jedne strane na izravne poticaje putem financiranja cikloturističkih projekata od strane državnih, županijskih i lokalnih vlasti.

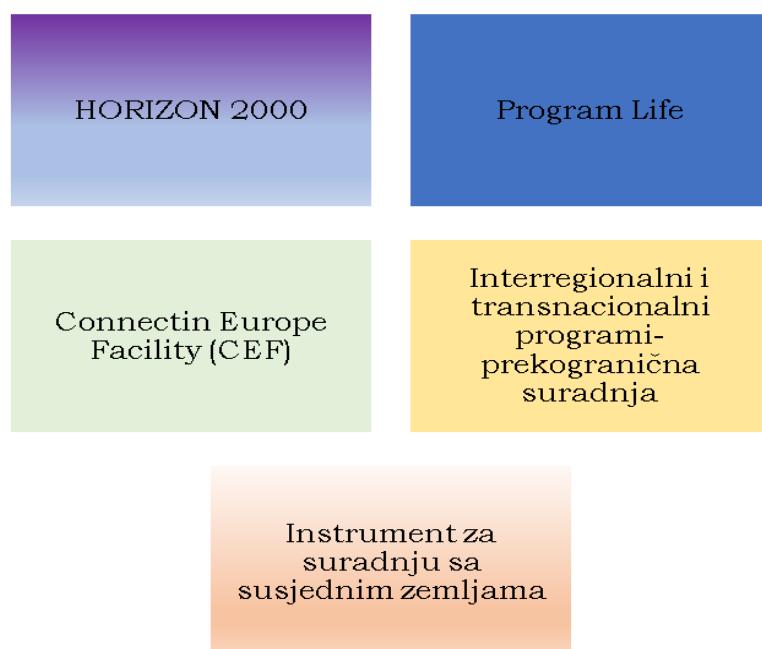
Partnerstva imaju također važnu ulogu prilikom realizacije cikloturističkih projekata. Kao ključni oblik strateškog partnerstva izdvaja se suradnja tijela nadležnih za uređenje ciklo turističke infrastrukture s turističkim zajednicama, biciklističkim udrugama i lokalnim organima vlasti prilikom realizacije izgradnje biciklističkih staza i traka na pojedinim rutama.

Mogućnosti korištenja fondova Europske unije za razne oblike uređenja ciklo turističke infrastrukture predstavljaju priliku za razvoj ciklo turizma predmetnog područja.

Zbog široke palete mogućnosti financiranja, temeljni fondovi su European Regional Development Fund (ERDF) i Kohezijski fond (CF). Iz ovih fondova cikloturizam bi se mogao i izravno financirati kroz projekte vezane uz nove tehnologije ili kroz promicanje cikloturizma kao ekološki prihvatljivog oblika turizma. Europski socijalni fondovi (ESI) pogodni su za sufinanciranje različitih edukativnih aktivnosti u cikloturizmu, a Europski fond za poljoprivredu i ruralni razvoj (EAFRD) za razne oblike poticanja poduzetničkih aktivnosti vezanih uz cikloturizam u nerazvijenim ruralnim dijelovima RH.

Osim navedenog neke od mogućnosti su i regionalna suradnja sa drugim državama EU, naročito sa susjednim državama.

Slika 6. Financiranje projekata - mogućnosti

Mogućnosti korištenja sredstva iz europskih fondova s obzirom na finansijsku zahtjevnost danas imaju najvažniju ulogu u realizaciji projekata. Osim općenito velikih mogućnosti njihovog korištenja, dodatnu povoljnu okolnost za njihovo privlačenje ima uklopljenost razvoja cikloturizma u glavne razvojne prioritete na razni Europske unije te pozicija Hrvatske, s obzirom na razvijenost, koja je još uvijek znatno ispod prosjeka Europske unije.

7. ZAKLJUČAK

Ličko-senjsku županiju kao jedinstvenu resursnu i atrakcijsku osnovu karakterizira raznolikost rijetkih pejzaža i bogatstva prelijepog, još uvijek nenaseljenog prostora. Prednost Županije je svakako njezin geografski položaj, blizina glavnih emitivnih tržišta te mogućnost generiranja cikloturističke potražnje među turistima koji već borave ovdje, ali im nedostaje dodatnih sadržaja.

Neke od izraženijih slabosti u sferi resursne osnove i atrakcijskog potencijala odnose se na nedostatak profesionalno oblikovanih proizvoda koji, trenutno, ne zadovoljavaju zahtjeve tržišta. Uz to turizam na području Ličko-senjske županije je izrazito sezonskog karaktera (lipanj, srpanj, kolovoz, rujan).

Važan segment turističke ponude, koji se na projektnom području pokušava aktivnije razviti i afirmirati, je cikloturizam koji osobito veliki razvojni potencijal ima na ruralnim i ekološki očuvanim područjima, a istodobno ga je moguće uspješno integrirati s brojnim drugim tipovima turističke ponude, kao npr. „zelenim“ turizmom ili ruralnim turizmom.

Cikloturizam posljednjih godina polako postaje sve značajnija turistička grana. Suvremeni turistički trendovi pokazuju da se tradicionalni motivi odmora sve više zamjenjuju sadržajima aktivnog odmora.

Cikloturizam kao turizam posebnog oblika je glavni motiv odlaska na turističko putovanje cikloturista bilo da bicikl koriste kao glavno prijevozno sredstvo za dolazak do destinacije ili se radi o rekreativnom korištenju bicikla tijekom boravka turista u destinaciji.

S obzirom da područje obuhvata ima dobre preduvjete za razvoj cikloturizma (dominantno ruralno područje s očuvanim okolišem), upravo ovaj oblik turizma ima potencijal na kojem valja graditi budući razvoj turizma kako bi postao važan i prepoznatljiv turistički proizvod koji će značajno pridonijeti produljenju turističke sezone u Ličko-senjskoj županiji te ovaj prostor učiniti još zanimljivijom turističkom destinacijom.

PRILOG 1.

Popis tablica, slika i grafova

Slika 1. Europska mreža biciklističkih ruta EUROVELO

Slika 2. Nacionalne biciklističke rute prema Pravilniku o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta i EuroVelo mreža

Slika 3. Položaj Ličko-senjske županije

Slika 4. Ciklo regije u LSŽ

Slika 5: Logika operativnog plana

Slika 6. Financiranje projekata - mogućnosti

Tablica 1: Turistički dolasci i noćenja u LSŽ 2016.g.

Tablica 2: Smještajni kapaciteti Ličko-senjske županije po gradovima i općinama 2016.g.

Tablica 3: Broj turista i noćenja po gradovima i općinama Ličko-senjske županije 2016.

Tablica 4 .Turistička resursna osnova Ličko-senjske županije

Tablica 5. Segmentacija tržišta cikloturizma na temelju rangiranja ruta
Prema vodećem svjetskom ciklo tourooperatoru

Tablica 6. Swot analiza za razvoj cikloturizma LSŽ

Tablica 7: Projekti po prioritetima za razdoblje 2017.-2020.

Grafikon 1: Ostvareni broj turističkih dolazaka i noćenja u Ličko-senjskoj županiji u 2016.g

Grafikon 2: Turistički promet po podvrsti objekta u 2016.g.

Grafikon 3: Turistički dolasci i noćenja u 2016.g.

PRILOG 2.

Izvori

- Akcijski plan razvoja cikloturizma RH
- Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. godine
- <http://www.eurovelo.com.en/eurovelos>
- Strateški marketinški plan hrvatskog turizma za razdoblje 2014. – 2020. godine
- Pravilnik o biciklističkoj infrastrukturi ([NN BR.28/2016.](#))
- Pravilnik o funkcionalnim kategorijama za određivanje mreže biciklističkih ruta (NN 2057/2013.)
- Županijska razvojna strategija
- Atlas-Biciklističke staze LSŽ
- Turističke zajednice u Ličko-senjskoj županiji
- <https://www.skedaddle.co.uk/>
- <http://www.adfc.de>
- Guidance-on-the-Route-Development-Process
- European-Certification-Standard-Short-Manual
- Zakon o cestama (N.N. br. 84/11, 22/13, 54/13, 148/13 i 92/14)
- Zakon o sigurnosti prometa na cestama (N.N. br. 67/08, 48/10, 74/11, 80/13, 92/14 i 64/15)
- Zakon o normizaciji (N.N. br. 80/13)
- Zakon o gradnji (N.N. br. 153/13)
- Zakon o prostornom uređenju (N.N. br. 153/13)
- Zakon o Hrvatskoj komori inženjera tehnologije prometa i transporta (N.N. br. 79/07)
- Pravilnik o prometnim znakovima opremi i signalizaciji na cestama (N.N. br. 33/05, 64/05, 155/05 i 14/11)
- Pravilnik o turističkoj i ostaloj signalizaciji na cestama (N.N. br. 87/02)
- Pravilnik o osnovnim uvjetima kojima javne ceste izvan naselja i njihovi elementi moraju udovoljavati s gledišta sigurnosti prometa (N.N. br. 110/01)
- Pravilnik o sadržaju, namjeni i razini razrade prometnog elaborata za ceste (N.N. br. 140/13)
- Pravilnik o vrsti i sadržaju projekata za javne ceste (N.N. br. 53/02)
- Pravilnik o održavanju i zaštiti javnih cesta (N.N. br. 25/98 i 162/98)
- Pravilnik o kontroli projekata (N.N. br. 32/14)
- Pravilnik o izradbi, izdavanju i objavi hrvatskih normi (N.N. br. 74/97, Ispravak 87/97)
- Pravilnik o hrvatskim normama (N.N. br. 22/96)
- Odluka o razvrstavanju javnih cesta (NN 94/14)

- HRVATSKE NORME:
HRN EN 12899-1 : 2001 en Stalni uspravni cestovni prometni znakovi
1.dio: Stalni prometni znakovi
- HRN 1114 Prometni znakovi – Tehnički uvjeti
- HRN 1115 Prometni znakovi – Znakovi opasnosti
- HRN 1116 Prometni znakovi – Znakovi izričitim naredbi
- HRN 1117 Prometni znakovi – Znakovi obavijesti
- HRN 1118 Prometni znakovi – Znakovi obavijesti za vođenje prometa
- HRN 1119 Prometni znakovi – Dopunske ploče
- HRN 1126 Prometni znakovi – Prometna oprema ceste
- Opći tehnički uvjeti za radeve na cestama knjiga VI – OPREMA CESTE
- Pravilnik o korištenju šumske infrastrukture
- Pravilnik o korištenju ne drvnih šumskih proizvoda

PRILOG 3. BAZA PROJEKATA

PRILOG 4. EUROVELO 8 – KARTA - Mediteranska ruta-prvi draft